

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI

Wiesław SZYMCZYK

ZADANIA RESORTU
SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI
W OKRESIE ZAGROŻENIA WOJENNEGO I WOJNY,
WYNIKAJĄCE Z POTRZEB OBRONNYCH PAŃSTWA
— SZCZEGÓLNA OCHRONA OBIEKTÓW WAŻNYCH
DLA BEZPIECZEŃSTWA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Biblioteka Główna
Akademii Sztuki Wojennej

54242

09-054242-000-0

54242

WARSZAWA

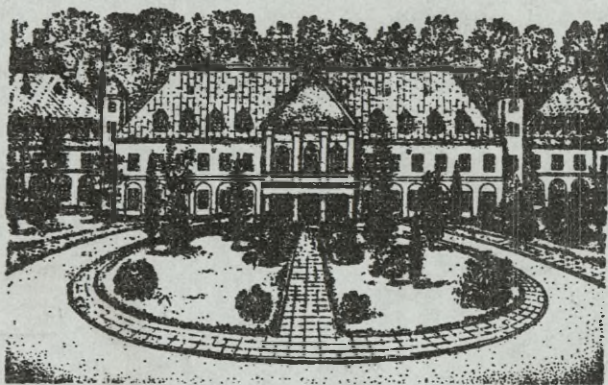
2001

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI

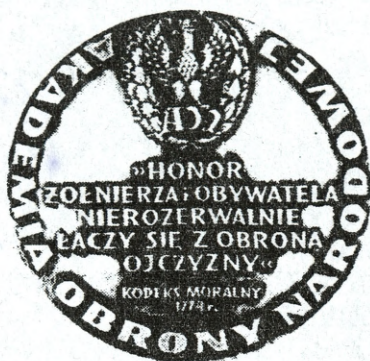
Wiesław SZYMCZYK

**ZADANIA RESORTU
SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI
W OKRESIE ZAGROŻENIA WOJENNEGO I WOJNY,
WYNIKAJĄCE Z POTRZEB OBRONNYCH PAŃSTWA
— SZCZEGÓLNA OCHRONA OBIEKTÓW WAŻNYCH
DLA BEZPIECZEŃSTWA RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ**

WARSZAWA

2001

Niniejszy materiał studyjny jest przeznaczony do wykorzystania na Wyższych Kursach Obronnych dla kierowniczej kadry administracji państwowej.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
1. MOŻLIWOŚCI PRZECIWSTAWIENIA SIĘ WSPÓŁCZESNYM ZAGROŻENIOM BEZPIECZEŃSTWA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ	6
1.1. Charakter zagrożeń bezpieczeństwa RP	6
1.2. System obronności RP	11
2. ZADANIA RESORTU SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI W OKRESIE ZAGROŻENIA WOJENNEGO I WOJNY, WYNIKAJĄCE Z POTRZEB OBRONNYCH PAŃSTWA	15
3. POLICJA	27
4. STRAŻ GRANICZNA	34
5. PAŃSTWOWA STRAŻ POŻARNA	36
6. SZCZEGÓLNA OCHRONA OBIEKTÓW WAŻNYCH DLA BEZPIECZEŃSTWA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ	39
6.1. Wprowadzenie	39
6.2. Definicje podstawowych pojęć dotyczących szczególnej ochrony obiektów	41
6.3. Ogólne ustalenia szczególnej ochrony obiektów	43
6.4. Kategorie, kryteria oraz tryb typowania obiektów do szczególnej ochrony	49
6.5. Ogólne wymogi szczególnej ochrony obiektów	52
6.6. Organy właściwe w sprawach szczególnej ochrony obiektów oraz ich zadania w tym zakresie	56
6.7. Sposób zabezpieczenia potrzeb w zakresie sił i środków niezbędnych do szczególnej ochrony obiektów	61
6.8. Zasady przygotowania szczególnej ochrony obiektów	63

ZAŁĄCZNIKI

1. Kryzys polityczno-militarny w otoczeniu Polski (zagrożenie pośrednie). Sytuacja najbardziej prawdopodobna	67
2. Lokalna (ograniczona) agresja zbrojna. Sytuacja mniej prawdopodobna	68
3. Wojna powszechna. Sytuacja bardzo mało prawdopodobna, ale nie wykluczona	69
4. Wybrane zagrożenia dla pokoju i stabilności międzynarodowej. Sposób przeciwstawienia się im	70
5. Części składowe systemu obronności RP	71
6. Działy jakimi zarządza minister spraw wewnętrznych i administracji	72
7. Resort spraw wewnętrznych i administracji	73
8. Komórki organizacyjne w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji	74
9. Schemat organizacyjny Policji	75
10. Schemat organizacyjny Straży Granicznej	76
11. Schemat organizacyjny Państwowej Straży Pożarnej	77
12. System ochrony i obrony obiektu	78

WSTĘP

Wydarzenia społeczno-polityczne ostatnich lat dowodzą, że z jednej strony występuje dążność poszczególnych państw do integracji w ramach różnych organizacji i struktur międzynarodowych, a z drugiej do zachowania własnej tożsamości państwowej, wręcz do podkreślenia swojej odrębności, której podstawą często bywają nacjonalizmy narodowe. Przykładem mogą być państwa byłej Jugosławii, a także inne państwa Europy Południowo-Wschodniej. Problemy te ściśle się wiążą z obronnością. Obalenie komunizmu w Europie spowodowało poważną destabilizację militarną na tym kontynencie. Wiele państw byłej wspólnoty socjalistycznej znalazło się w dość skomplikowanej sytuacji, gdyż odzyskanie pełnej suwerenności spowodowało wystąpienie pilnej potrzeby budowy systemu bezpieczeństwa narodowego, gwarantującego utrzymanie tej suwerenności oraz integralności terytorialnej. W takiej sytuacji znalazła się między innymi Polska. Przyjęcie naszego państwa do NATO, choć bardzo poprawiło nasze bezpieczeństwo, to jednak nie zwolniło od budowania własnego, narodowego systemu obronnego.

Artykuł V Paktu Północnoatlantyckiego mówi, że „w wypadku ataku na jednego z sojuszników wszyscy pozostali przyjdą z pomocą ofierze napaści, podejmując niezwłocznie, indywidualnie albo we współdziałaniu z innymi takie działania, jakie uznają za konieczne, nie wykluczając użycia sił zbrojnych w celu przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa obszaru NATO”. Nie ma tu mowy o tym, by napaść na Polskę automatycznie uruchamiała działania wojenne wszystkich sojuszników przeciw agresorowi, a więc Polska może liczyć na pomoc sojuszników tylko wtedy, gdy będzie chciała i mogła bronić się sama. Powinniśmy zawsze dążyć do mało dziś prawdopodobnego, ale zawsze możliwego najgorszego scenariusza zagrożenia, jakim jest konflikt zbrojny, a więc być przygotowanym i zachować gotowość do bronięcia się własnymi siłami, jeśli chcemy, by skutecznie bronili nas inni.

1. MOŻLIWOŚCI PRZECIWSTRAWIENIA SIĘ WSPÓLCZESNYM ZAGROŻENIOM BEZPIECZEŃSTWA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

1.1. Charakter zagrożeń bezpieczeństwa RP

Pojęcie „bezpieczeństwo” znane jest ludzkości od bardzo dawna. Występuje ono w wielu dyscyplinach naukowych: politologii i nauce o stosunkach międzynarodowych, prawie, ekonomii, socjologii, historii i psychologii. Definicje leksykalne utożsamiają bezpieczeństwo z brakiem zagrożenia i poczuciem pewności. Według „Słownika języka polskiego” „[...] *bezpieczeństwo to stan niezagrożenia, spokoju, pewności [...]*”. Jest więc bezpieczeństwo przeciwstawieniem niebezpieczeństwa, które można określić jako *poczucie zagrożenia ze strony niestabilnego porządku, w którym żyjemy*. W znaczeniu ogólnospołecznym bezpieczeństwo obejmuje zaspokojenie potrzeb: istnienia, przetrwania, pewności i ochrony poziomu i jakości życia. Bezpieczeństwo, będąc naczelną potrzebą człowieka i grup społecznych, jest zarazem podstawową potrzebą państw i systemów międzynarodowych; jego brak wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia.

Wszystkie państwa funkcjonują w złożonym środowisku międzynarodowym. Jest to jeden z czynników wpływających na politykę bezpieczeństwa każdego z nich oraz jego sojuszników, sąsiadów i innych podmiotów związanych z tym otoczeniem. Równocześnie w tym globalnym środowisku funkcjonują oraz powstają realne, potencjalne lub pozorne zagrożenia, które w większym lub mniejszym stopniu wpływają na wszystkie jego elementy.

Dlatego najważniejszym zadaniem stojącym przed państwem i narodem jest zapewnienie sobie bezpiecznego bytu i rozwoju, jak również suwerennego traktowania w stosunkach międzynarodowych, zagwarantowania nienaruszalności granic oraz integralności terytorialnej. Warunkiem tego jest zapobieganie wszelkiego rodzaju zagrożeniom, w tym także zagrożeniom militarnym, które mogą doprowadzić

do kryzysu wewnętrznego lub międzynarodowego, a w rezultacie do konfliktu zbrojnego.

Stan i poziom zagrożeń oraz sposób ich postrzegania – to główne determinanty polityki państwa. Ocena zagrożeń stanowi punkt wyjścia sensownej diagnozy stanu bezpieczeństwa państwa, a jednocześnie najbardziej oczywisty punkt odniesienia dla wszystkich konkretnych poczynań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa. Można przyjąć, że bezpieczeństwo człowieka (ludzi) składa się na bezpieczeństwo narodu, bezpieczeństwo narodów na bezpieczeństwo międzynarodowe i odwrotnie¹.

Nowe warunki oraz nowa rola Polski na arenie międzynarodowej wymagają dostosowania systemu bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej do systemu bezpieczeństwa w strukturach NATO. Aby temu sprostać, Polska przystąpiła do nowelizacji systemu obronności państwa poprzez wypracowanie nowych podstaw polskiej strategii bezpieczeństwa i obronności. Strategie te zawarto w takich dokumentach, jak:

1. **„Strategia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej”** (dokument przyjęty na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 4 stycznia 2000 r.).

2. **„Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej”** (dokument przyjęty na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 23 maja 2000 r.).

Dokumenty te określają zagrożenia i wyzwania polityczno-militarne, podstawowe płaszczyzny aktywności i instrumenty realizacji polskiej polityki bezpieczeństwa, interesy i cele strategiczne w dziedzinie obronności, koncepcję obronności i system obronności Rzeczypospolitej Polskiej.

Podstawowymi strategicznymi celami polskiej polityki bezpieczeństwa, zawartymi w tych dokumentach, są:

1. Zagwarantowanie niepodległości, suwerenności, integralności terytorialnej państwa oraz nienaruszalności jego granic.

2. Zagwarantowanie ochrony demokratycznego porządku konstytucjonalnego, w tym w szczególności pełni praw i wolności oraz bezpieczeństwa obywateli RP.

¹ Szerzej na ten temat zob.: J. Kukułka, *Narodziny nowych koncepcji bezpieczeństwa*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe w Europie Środkowej po zimnej wojnie*, red. J. Kukułka, ISM UW, Warszawa 1994, s. 40 – 41.

3. Stworzenie jak najlepszych warunków do wszechstronnego i stabilnego rozwoju społecznego i gospodarczego kraju, dobrobytu jego obywateli, a także do zachowania dziedzictwa narodowego i rozwoju narodowej tożsamości.

Wnoszenie wkładu w budowę trwałego, sprawiedliwego ładu pokojowego w Europie i na świecie, opartego na wartościach demokracji, praw człowieka, praworządności oraz solidarności.

Z treści wyżej wymienionych dokumentów wynika, że zdecydowanie zmalała groźba wybuchu wojny globalnej i zmniejszyło się niebezpieczeństwo konfliktu ogólnoeuropejskiego (zał. 1, 2, 3), nasz kraj nie jest narażony na bezpośrednią agresję militarną. Wzrosła natomiast liczba zagrożeń wynikających z²:

1) **kryzysów i konfliktów lokalnych** przeradzających się niejednokrotnie w konflikty regionalne. Ich źródła są różnorodne: waśnie etniczne i religijne, spory graniczne, naruszenia praw człowieka, katastrofy naturalne i wywołane działalnością człowieka, niedobór podstawowych środków do egzystencji, zapaść gospodarczo-cywilizacyjna, osłabienie lub rozpad struktur państwowych itp. Kryzysy i konflikty lokalne na naszym kontynencie mogą pośrednio – a w niektórych przypadkach nawet bezpośrednio – oddziaływać na bezpieczeństwo naszego państwa i jego obywateli;

2) **istnienia regionów nadmiernej koncentracji potencjału militarnego**. W pobliżu granic RP są nadal rozmieszczone poważne siły konwencjonalne, które przy niekorzystnym rozwoju wydarzeń mogą stanowić – niekoniecznie w formie zorganizowanej agresji – zagrożenie bezpieczeństwa Polski;

3) **prolifracji broni masowego rażenia**. Możliwość niekontrolowanego transferu broni masowego rażenia oraz środków jej przeniesienia stanowi jedno z głównych transnarodowych zagrożeń bezpieczeństwa. Środki takie mogą się dostać w ręce grup terrorystycznych lub ekstremistycznych. W skrajnym przypadku jej proliferacja może spowodować bezpośrednie zagrożenie dla terytorium, ludności lub sił zbrojnych Polski;

² „Strategia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej” (dokument przyjęty na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 4 stycznia 2000 r.).

4) **zagrożeń ekonomicznych.** W dobie globalizacji, charakteryzującej się dużym stopniem wzajemnych powiązań ekonomicznych, gospodarka w coraz większym stopniu wpływa na kwestie związane z bezpieczeństwem państwa. Odnosi się to zarówno do potencjału gospodarczego państwa, jego stabilności makroekonomicznej i finansowej, jak też ilości środków przeznaczonych na obronność oraz zdolności przemysłu obronnego. Wiąże się to również z zapewnieniem przez państwo bezpieczeństwa energetycznego, co wymaga dywersyfikacji i ochrony źródeł i kanałów zaopatrzenia kraju w najważniejsze importowane nośniki energii, takie jak ropa naftowa i gaz ziemny;

5) **niebezpieczeństwa nowych podziałów w Europie.** Pogłębianie się różnic gospodarczych i cywilizacyjnych na świecie, a zwłaszcza na kontynencie europejskim, między obszarami charakteryzującymi się dynamicznym rozwojem a obszarami pogrążonymi w stagnacji, może rodzić nowe długofalowe wyzwania i zagrożenia;

6) **niekontrolowanych migracji transgranicznych.** Kryzysom, w tym mającym swoje źródło wewnątrz państwa, coraz częściej towarzyszą migracje transgraniczne na dużą skalę. Wiąże się z nimi niebezpieczeństwo katastrofy humanitarnej i regionalnej destabilizacji. Potencjalne zagrożenie tworzy połączenie ewentualnych masowych migracji transgranicznych z zorganizowaną działalnością przestępczą, przemytem broni, materiałów rozszczepialnych, narkotyków i środków do ich produkcji;

7) **degradacji środowiska naturalnego.** Klęski żywiołowe, a także katastrofy wywołane działalnością człowieka, mogą stanowić poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa;

8) **terroryzmu i przestępczości zorganizowanej.** W skali międzynarodowej i na terytorium Polski rośnie zagrożenie terroryzmem wobec obywateli i instytucji. Trwa proces umiędzynarodowienia przestępczości zorganizowanej. Wraz z nią pojawiają się zagrożenia wynikające z przemytu narkotyków, handlu ludźmi itp. Powstanie transnarodowych organizacji i powiązań przestępczych jest zagrożeniem dla bezpieczeństwa państwa;

9) **aktywności obcych służb specjalnych oraz ochrony informacji.** W obszarze ich zainteresowania pozostaje szeroki zakres infor-

macji i ocen dotyczących nie tylko kwestii wojskowych i politycznych, ale również społecznych, technicznych i ekonomicznych. Sprawność i bezpieczeństwo systemów przekazywania i przetwarzania informacji, odgrywa coraz ważniejszą rolę w funkcjonowaniu struktur państwa i społeczeństwa.

Jak widzimy, radykalne przemiany ustrojowe spowodowały gwałtowny wzrost zagrożeń wewnętrznych, które osłabiają państwo i zwiększają jego podatność na presję zewnętrzną i infiltrację, wzrost przestępczości i innych patologicznych zjawisk społecznych. Są to zjawiska, którym na co dzień przeciwstawiają się siły, którymi bezpośrednio dysponują władze cywilne, a więc przede wszystkim siły resortu spraw wewnętrznych i administracji. Sprawy bezpieczeństwa i obronności państwa polskiego, są sprawami nie tylko służb mundurowych (wojska, Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej), ale i innych.

Ostatnio nasiliły się zjawiska stwarzające coraz większe zagrożenie dla bezpieczeństwa światowego, a mianowicie: terroryzm międzynarodowy i rodzimy, przemyt materiałów używanych do produkcji broni wojskowej i broni masowego rażenia, przestępczość zorganizowana.

Nie można w końcu całkowicie wykluczyć zagrożenia wojną, która jest częścią dziejów ludzkości od początków organizacji społeczeństw. Wojny wybuchały najczęściej w następstwie nieprawdopodobnych spekulacji, ksenofobii, fanatyzmu, ekstremizmu religijnego, czasem zaś były następstwem fatalnego zbiegu okoliczności. Obecnie najczęstszymi źródłami konfliktów wojennych są kwestie polityczne, ekonomiczne i narodowościowe – wyznaniowe.

Dlatego na przełomie wieków niezbędnym wyzwaniem dla obronności naszego kraju powinno być jak najszybsze sprecyzowanie zadań wszystkim elementom systemu obronnego i głębokie zmiany w każdej dziedzinie działalności, począwszy od technologii, aż po doktrynę, strategię, taktykę, organizację, szkolenie i logistykę.

1.2. System obronności RP

Celem strategicznym Rzeczypospolitej Polskiej w dziedzinie obronności jest zapewnienie bezpiecznych warunków realizacji interesów narodowych poprzez ich obronę przed zewnętrznymi zagrożeniami kryzysowymi i zagrożeniami wojennymi. Bezpieczeństwo Rzeczypospolitej po raz pierwszy od kilku stuleci nie jest zagrożone. Polska jest dzisiaj bardziej bezpieczna niż kiedykolwiek w swojej nowożytnej i nowoczesnej historii. Tak brzmi konkluzja „Strategii bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej”, lecz analizując zagrożenia przedstawione w tym dokumencie (rozdz. I, pkt 1.1.) i konflikty, jakie występowały lub występują na świecie w ostatnich latach, a które doprowadziły do rozwiązań siłowych (zbrojnych): Irak – 1991 r., Bośnia-Hercegowina w latach 1994 – 1998, była Jugosławia – 1999 r., Czeczenia w latach 1999 – 2000, Demokratyczna Republika Konga w latach 1996 – 2000, powinny nas mobilizować do stworzenia w naszym kraju solidnych podstaw prawnych w dziedzinie obronności, zgodnie z rozdziałem XI (STANY NADZWYCZAJNE) Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Podstawy te powinny sprzyjać dostosowaniu naszego systemu obronności państwa do skutecznych działań w sytuacjach nadzwyczajnych, w tym szczególnie w stanie kryzysu polityczno-militarnego lub wojny.

System obronności państwa można pojmować jako:

a) skoordynowany wewnętrznie zbiór elementów organizacyjnych, ludzkich i materiałowych, wzajemnie powiązanych i działających na rzecz obrony państwa³,

b) zbiór elementów potencjału obronnego własnego i ewentualnie sojuszniczego, połączonych celami politycznymi, zapewniających historycznie uwarunkowaną suwerenność i niepodległość narodu polskiego, jego prawa do integralności terytorialnej i nienaruszalności granic państwa⁴.

³ Biuletyn Informacyjny Sztabu Generalnego WP 1994, nr 1(159), s. 7.

⁴ K. Nozko, *Sztuka tworzenia przewagi w systemie obronnym RP*, Bellona, Warszawa 1994, s. 16.

Definicje te można połączyć w jedną i określić, że SYSTEM OBRONNOŚCI PAŃSTWA – to zbiór wzajemnie powiązanych elementów – ludzi, organizacji, urzędzeń – działających na rzecz zachowania bezpieczeństwa państwa⁵ (zał. 4, 5).

System obronności RP opiera się na potencjale narodowym państwa i obejmuje ściśle ze sobą powiązane podsystemy (zał. 5): kierowania obronnością (organy kierowania obronnością), militarny (siły zbrojne), pozamilitarny (pozamilitarne ogniwa obronne). System obronności RP jest sprzężony z sojuszniczym (natowskim) systemem bezpieczeństwa, lecz jednym z najważniejszych elementów w tym systemie jest jego zrozumienie przez wszystkich obywateli, a zwłaszcza przez naszych decydentów. Oznacza to, że system obronności RP musi działać w środowisku, które będzie wspierać i rozumieć sprawy obronne państwa, jak również będzie się umiało zachować w sytuacjach zagrożeń bezpośrednich – będzie to wtedy ta pozytywna otoczka dla poprawnie funkcjonującego systemu obronności RP, czyli SAMOOBRONA POWSZECHNA. Jeśli jako państwo będziemy posiadać bardzo dobrą armię (układ militarny) oraz wyszkolony i zorganizowany układ pozamilitarny, a będzie brakowało zrozumienia i poparcia działań tych dwóch układów, to sam system obronności nie uchroni nas od zagrożeń polityczno-militarnych i wojennych. Jeśli zaś te elementy systemu będą dobrze zorganizowane, wyposażone, wyszkolone i będą dobrze ze sobą współdziałać w sytuacji zrozumienia i poparcia dla ich działań, to możemy powiedzieć, że mamy silną OBRONĘ NARODOWĄ (zał. 4).

Podsystem kierowania obronnością

Podsystem kierowania obronnością tworzą wszystkie organy kierowania odpowiedzialne za realizację zadań obronnych w ustanowionych prawnie relacjach kompetencyjnych. Do zasadniczych funkcji podsystemu należy: kierowanie przygotowaniem obronnymi w czasie pokoju, kierowanie reagowaniem na zagrożenia kryzysowe, kierowanie obroną państwa w czasie wojny.

⁵ Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, AON, Warszawa 2000, s. 76.

Sily zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej

Działają w narodowym systemie obronności i systemie sojusznictw NATO i są gotowe do wykonywania trzech rodzajów zadań strategicznych: zadań obronnych w razie wojny (bezpośrednie odparcie agresji na terytorium Polski lub udział w odparciu agresji na inne państwo sojusznicze) oraz zadań stabilizacyjnych i prewencyjnych w czasie pokoju.

W skład sił zbrojnych RP wchodzi trzy rodzaje wojsk: wojska lądowe, wojska lotnicze i obrony powietrznej oraz marynarka wojenna. We wszystkich rodzajach sił zbrojnych występują wojska operacyjne i wojska obrony terytorialnej, które są przeznaczone do wspierania i zapewnienia swobody działania wojsk operacyjnych oraz wykonywania lokalnych zadań obronnych w ścisłym współdziałaniu z niemilitarnymi ogniwami struktury państwowej.

Pozamilitarne ogniwa systemu obronności

W skład podsystemu pozamilitarnego wchodzi wszystkie (poza siłami zbrojnymi RP) ogniwa wykonawcze administracji publicznej, inne instytucje państwowe i przedsiębiorcy, na które są nakładane lub którym zleca się wykonywanie zadań obronnych w ramach powszechnie obowiązującego prawa. Ogniwa te funkcjonują w ramach działów administracji rządowej oraz struktur terytorialnych systemu obronności państwa.

Do ich podstawowych zadań należy:

- zapewnienie ochrony ludności i struktur państwa w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa i na wypadek wojny;
- zasilanie zasobami ludzkimi i materialnymi sił zbrojnych RP oraz wsparcie wojsk sojusznicznych prowadzących operacje na terytorium RP;
- utrzymywanie materialnych i duchowych podstaw egzystencji ludności i jej przetrwania w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny.

Pozamilitarne ogniwa systemu obronności dzielą się na trzy grupy:

- 1) **informacyjne** – które realizują zadania mające na celu ochronę i propagowanie polskich interesów na arenie międzynarodowej, infor-

macyjne osłabianie przeciwnika oraz umacnianie woli, morale, determinacji obronnej i wytrwałości własnego społeczeństwa w warunkach wojennych poprzez informacyjne oddziaływanie zarówno na przeciwnika, jak i własne społeczeństwo;

2) **ochronne** – służące zapewnieniu warunków bezpiecznego funkcjonowania struktur państwa oraz ochrony ludności i majątku narodowego przed skutkami zbrojnych i niezbrojnych oddziaływań kryzysowych i wojennych;

3) **gospodarcze** – mające na celu zapewnienie materialnych podstaw realizacji zadań obronnych oraz przetrwania ludności w nadzwyczajnych warunkach kryzysu i wojny.

Istotnym warunkiem skutecznego funkcjonowania całego systemu obronności państwa jest ścisła współpraca cywilno-wojskowa, obejmująca zarówno współdziałanie struktur pozamilitarnych (cywilnych) z wojskami własnymi, jak też sojuszniczymi – operującymi na terytorium kraju.

2. ZADANIA RESORTU SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI W OKRESIE ZAGROŻENIA WOJENNEGO I WOJNY WYNIKAJĄCE Z POTRZEB OBRONNYCH PAŃSTWA

Minister spraw wewnętrznych i administracji jest członkiem Rady Ministrów. Na podstawie art. 33, ust. 1. Ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. *o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów* [DzU z 1996 r., nr 106, poz. 492, nr 156, poz. 775, z 1997 r., nr 141, poz. 943, z 1998 r., nr 162, poz. 1126 oraz z 1999 r., nr 11, poz. 95 i nr 70, poz. 778] opracowano Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 15 października 1999 r. *w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji* [zmiana w DzU z 2000 r., nr 56, poz. 668]. Zgodnie z tym rozporządzeniem minister spraw wewnętrznych i administracji kieruje następującymi działami administracji rządowej (zał. 6):

Administracji publicznej, obejmujący sprawy:

- 1) administracji, w tym organizacji urzędów administracji publicznej oraz procedur administracyjnych,
- 2) reform i organizacji struktur administracji publicznej,
- 3) zespolonej administracji rządowej w województwie,
- 4) podziału administracyjnego państwa oraz nazw jednostek osadniczych i obiektów fizjograficznych,
- 5) ewidencji ludności, dowodów osobistych i paszportów,
- 6) zbiorów publicznych.

Sprawy wewnętrzne, obejmujący kwestie:

- 1) ochrony bezpieczeństwa publicznego,
- 2) ochrony granicy państwa, kontroli ruchu granicznego i cudzoziemców,
- 3) obywatelstwa,
- 4) obrony cywilnej,
- 5) ochrony przeciwpożarowej,
- 6) przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych i innych podobnych zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych sprawuje nadzór nad działalnością Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Obrony Cywilnej Kraju.

Wyznania religijne, obejmujący sprawy stosunków państwa z Kościołem katolickim oraz innymi kościołami i związkami wyznaniowymi.

W art. 37. ww. ustawy zapisano, że: „*Minister kierujący określonym działem wykonuje określone w odrębnych przepisach zadania z dziedziny obronności i ochrony bezpieczeństwa państwa, z wyjątkiem spraw, które na mocy odrębnych przepisów należą do innych organów administracji rządowej i państwowych jednostek organizacyjnych*”.

Zadania ministra spraw wewnętrznych i administracji dotyczące przygotowań obronnych w systemie obronności Rzeczypospolitej Polskiej („*Założenia do kompleksowej przebudowy, utrzymania oraz doskonalenia systemu obronności Rzeczypospolitej Polskiej – wytyczne Rady Ministrów*” – dokument przyjęty na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 17 listopada 1999 r.):

1) udział w zachowaniu suwerenności, niepodległości i integralności terytorialnej RP;

2) udział w wojennym systemie kierowania;

3) ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego;

4) ochrona granicy państwa i kontrola ruchu granicznego;

5) ochrona osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe oraz osób, które ze względu na dobro państwa należy objąć ochroną, ochronę delegacji państw obcych przebywających na terenie Polski i przedstawicieli organizacji międzynarodowych w Polsce oraz ochronę i zapewnienie należytego funkcjonowania urzędzeń i obiektów służących najwyższym organom państwowym;

6) prowadzenie spraw dotyczących: ewidencji ludności, legalizacji pobytu cudzoziemców w RP, nadawania statusu uchodźcy i udzielania azylu, udzielania oraz cofania koncesji na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie ochrony osób i mienia oraz wytwarzania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, wydawania decyzji na nabycie nieruchomości i ziemi w Polsce;

7) nadzór nad przygotowaniem i przeprowadzaniem rejestracji przedpoborowych oraz przygotowaniem poboru, doręczaniem kart

powołania i wezwań do wykonywania świadczeń na rzecz obrony państwa, a także rozpatrywaniem wniosków obywateli RP o udzielenie zgody na służbę w obcym wojsku;

8) rozwój i utrzymanie systemów łączności i informatyki w celu zapewnienia funkcjonowania administracji publicznej;

9) szczególną ochronę obiektów ważnych dla bezpieczeństwa państwa, w tym obronności;

10) ochronę życia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;

11) ochronę przeciwpożarową;

12) obronę cywilną i przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych oraz innych podobnych zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu;

13) wykonywanie i koordynowanie zadań w zakresie obronności przez wojewodów i samorząd terytorialny.

Zadania dotyczące powyższych dziedzin są realizowane przez wszystkie wyspecjalizowane służby podległe ministrowi spraw wewnętrznych i administracji, a więc: Policję, Państwową Straż Pożarną, Straż Graniczną, Obronę Cywilną i inne jednostki organizacyjne resortu spraw wewnętrznych i administracji.

Powyzsza problematyka jest włączona w przygotowania obronne resortu spraw wewnętrznych i administracji, które obejmuje: planowanie, organizowanie oraz zapewnienie realizacji zadań związanych w szczególności z: zapewnieniem potencjału obronnego resortu, gotowością obronną, wojennym systemem kierowania, realizacją zadań na rzecz innych ogniw systemu obronnego państwa, głównie sił zbrojnych RP, wykonywaniem zadań wynikających z członkostwa Polski w NATO i stosownych umów międzynarodowych oraz szkoleniem obronnym.

Uwzględniając zewnętrzne i wewnętrzne warunki obronności Polski proponuje się, aby główne kierunki działania ministra spraw wewnętrznych i administracji, w ramach przebudowy i doskonalenia systemu obronności RP, w zakresie ogniw ochronnych dotyczyły w szczególności:

a) udziału kierownictwa MSWiA w pracach organów właściwych w sprawach obronności państwa oraz współudziału przedstawicieli resortu w przygotowywaniu projektów aktów prawnych i innych dokumentów o zasadniczym znaczeniu dla obronności Rzeczypospolitej Polskiej;

b) doskonalenia organizacji wykonywania zadań obronnych przez podległe i nadzorowane organy i jednostki organizacyjne, z uwzględnieniem zmian uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, w tym nowelizacji ustawy o działach administracji rządowej oraz skutków reformy administracji publicznej;

c) sprawnego i efektywnego przygotowania resortu do funkcjonowania w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, głównie w sprawach dotyczących: wojennego systemu kierowania i stanowisk kierowania, tworzenia i utrzymywania potencjału obronnego, gotowości obronnej, szkolenia obronnego oraz zabezpieczania mobilizacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych RP, przegrupowywania wojsk, a także realizacji zadań wynikających z członkostwa Polski w NATO, w ramach Civil Emergency Planning (CEP) oraz Civil Military Cooperation (CIMIC), z uwzględnieniem: nowej strategii bezpieczeństwa RP, sukcesywnie wydawanych aktów prawnych dotyczących obronności państwa, zmian własnościowych w gospodarce, skutków rozformowywania NJW MSWiA, zmiany sytuacji dotyczącej BOR-u oraz rozwoju obrony terytorialnej;

d) usprawnienia współdziałania z innymi ogniwami systemu obronnego, w tym resortami: obrony narodowej, gospodarki, łączności, rolnictwa i gospodarki żywnościowej, edukacji narodowej i zdrowia;

e) współudziału w określaniu zasad i ustalaniu trybu wykonywania przedsięwzięć wynikających z członkostwa Polski w NATO, w tym w ramach CEP oraz CIMIC i właściwych umów międzynarodowych, a także realizacja zadań w tym zakresie, stosownie do właściwości ministra;

f) opracowania nowych rozwiązań prawnych i organizacyjnych dotyczących szczególnej ochrony obiektów ważnych dla bezpieczeństwa państwa, w tym obronności, a także stałych dyżurów na czas

zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, a po ich przyjęciu przez Radę Ministrów – realizowania zadań w tych zakresach;

g) usprawnienia prac dotyczących przygotowania Straży Granicznej do włączenia jej w skład sił zbrojnych RP w razie ogłoszenia mobilizacji lub w czasie wojny;

h) zwiększenia nadzoru i koordynacji wykonywania zadań obronnych przez podległe i nadzorowane organy i jednostki resortu, w tym prowadzenia działalności kontrolnej i sprawozdawczej oraz współudziału w koordynacji i nadzorze wykonywania zadań dotyczących obronności przez wojewodów i samorząd terytorialny, a także ustalenia zasad wykonywania zadań obronnych przez terenowe ogniwa organizacyjne: Policji, Straży Granicznej i Państwowej Straży Pożarnej – określanych przez wojewodów i organy samorządu terytorialnego dla administracji zespolonej i niezespolonej – powiązanych z realizacją zadań w ramach przygotowań obronnych w resorcie, ustalanych przez ministra oraz komendantów głównych ww. formacji.

Sprawność i efektywność przygotowań obronnych resortu spraw wewnętrznych i administracji, realizowana w ramach programu przebudowy, utrzymywania oraz doskonalenia systemu obronności Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001 – 2006, jest uwarunkowana:

– sfinalizowaniem prac legislacyjnych, dotyczących w szczególności: problematyki gotowości obronnej, planowania i ogólnych zasad wykonywania zadań w zakresie obronności przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego, systemu kierowania obroną państwa i stanowisk kierowania, militaryzacji, szkolenia obronnego, kontroli i sprawozdawczości w zakresie obronności, szczególnej ochrony obiektów ważnych dla bezpieczeństwa państwa, w tym obronności, stałych dyżurów na czas zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny, łączności na potrzeby obronne państwa oraz zadań służby zdrowia na potrzeby obronne państwa;

– sukcesywnym przydzielaniem resortowi środków budżetowych na przygotowania obronne, umożliwiających realizację nałożonych zadań obronnych, głównie dotyczących tworzenia i utrzymywania potencjału obronnego oraz prowadzenia szkolenia obronnego, w tym

rezerw osobowych Policji, Straży Granicznej i Państwowej Straży Pożarnej;

– normatywnym uregulowaniem zasad i trybu współdziałania w dziedzinie obronności resortu spraw wewnętrznych i administracji z innymi ogniwami systemu obronnego państwa, w tym głównie z resortami obrony narodowej oraz zdrowia i opieki społecznej.

W zakresie określonym w odrębnych przepisach, minister spraw wewnętrznych i administracji **wykonuje nadzór nad działalnością wojewodów oraz koordynuje działalność i funkcjonowanie terenowych organów rządowej administracji ogólnej i specjalnej oraz ich współdziałanie z administracją samorządową.** Na zasadach określonych w odrębnych przepisach minister spraw wewnętrznych i administracji współdziała z innymi organami administracji rządowej oraz organami samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 7. Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. [DzU z 1998 r., nr 91, poz. 577], to wojewoda jest zwierzchnikiem zespolonej administracji rządowej, w której skład, z resortu spraw wewnętrznych i administracji, wchodzi: komendant wojewódzki Policji i komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej.

Minister spraw wewnętrznych i administracji nadzoruje podległe mu organy i jednostki organizacyjne, które wchodzi w skład resortu (Rozporządzenie prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2000 r. *w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji* – DzU z 2000 r., nr 50, poz. 590) (zał. 7).

Ustawowo powołanymi, wyodrębnionymi pod względem organizacyjnym i kompetencyjnym, elementami administracji rządowej wykonującymi określone zadania, są:

1) w sprawach utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego – KOMENDANT GŁÓWNY POLICJI (Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji* – z późniejszymi zmianami);

2) w sprawach ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego – KOMENDANT GŁÓWNY STRAŻY GRANICZNEJ (Ustawa z dnia 12 października 1990 r. *o Straży Granicznej* – z późniejszymi zmianami);

3) w sprawach organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz ochrony przeciwpożarowej – KOMENDANT GŁÓWNY PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ (Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej – z późniejszymi zmianami);

4) w sprawach ochrony osób określonych w ustawie – BIURO OCHRONY RZĄDU (Ustawa z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu);

5) w sprawie repatriacji i cudzoziemców – URZĄD do spraw REPATRIACJI I CUDZOZIEMCÓW;

6) w sprawach ochrony ludności, zakładów pracy, urządzeń użyteczności publicznej, dóbr kultury, ratowanie i udzielanie pomocy poszkodowanym w czasie wojny oraz współdziałanie w zwalczaniu klęsk żywiołowych i zagrożeń środowiska, a także usuwanie ich skutków we współdziałaniu z innymi organami – SZEFE OBRONY CYWILNEJ KRAJU (Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej);

7) dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji;

8) Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego;

9) Wyższa Szkoła Policji;

10) Szkoła Główna Służby Pożarniczej;

11) Instytut Technicznych Wyrobów Włókienniczych „MORATEX” w Łodzi;

12) władza wdrażająca program współpracy przygranicznej PHARE;

13) Zakład budżetowy MSWiA „Lotnisko Warszawa-Babice”;

14) Państwowa Jednostka Budżetowa – Centrum Personalizacji Dokumentów MSWiA.

Na podstawie art. 39, ust. 1. Ustawy z dnia 8 sierpnia 1999 r. o organizacji i trybie pracy Rady Ministrów oraz o zakresie działania ministrów [DzU z 1999 r., nr 82, poz. 929] w drodze Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 października 1999 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji [DzU z 1999 r., nr 85, poz. 941] utworzono MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI, które zapewnia obsługę ministra spraw

wewnętrznych i administracji właściwego do spraw administracji publicznej, wewnętrznych i wyznań religijnych.

Na podstawie Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 2000 r. [DzU z 2000 r., nr 110, poz. 1175) w skład ministerstwa wchodzi następujące komórki organizacyjne (zał. 8):

1. Gabinet Polityczny Ministra;
2. Sekretariat Ministra;
3. Departament Administracji Publicznej;
4. Departament Wdrażania i Monitorowania Reformy Administracji Publicznej;
5. Departament Rozwoju Informatyki i Systemu Rejestrów Państwowych;
6. Departament Porządku Publicznego;
7. Departament Bezpieczeństwa Powszechnego;
8. Departament Zezwoleń i Koncesji;
9. Departament Inspekcji Sanitarnej i Zakładów Opieki Zdrowotnej;
10. Biuro do spraw Organizacji Centrum Informacji Kryminalnej i Współpracy z Systemem Informacji Schengen (SIS);
11. Biuro do spraw Organizacji Centrum Łączności Resortowej;
12. Departament Wyznań;
13. Departament Prawny;
14. Departament Budżetu;
15. Departament Integracji Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej;
16. Departament Kontroli;
17. Biuro Ochrony Informacji Niejawnych;
18. Biuro Spraw Obronnych;
19. Biuro Kadr, Szkolenia i Rozwoju Zawodowego;
20. Biuro Obsługi Finansowej;
21. Biuro Administracyjno-Gospodarcze;
22. Biuro Dyrektora Generalnego.

Obsługę zadań ministra spraw wewnętrznych i administracji w zakresie działu **administracja publiczna** zapewniają w szczególności:

1. Departament Administracji Publicznej;

2. Departament Wdrażania i Monitorowania Reformy Administracji Publicznej;

3. Departament Rozwoju Informatyki i Systemu Rejestrów Państwowych.

Obsługę zadań ministra w zakresie działu **sprawy wewnętrzne** zapewniają w szczególności:

1. Departament Porządku Publicznego;
2. Departament Bezpieczeństwa Powszechnego;
3. Departament Zezwoleń i Koncesji;
4. Departament Inspekcji Sanitarnej i Zakładów Opieki Zdrowotnej;
5. Biuro do spraw Organizacji Centrum Informacji Kryminalnej i Współpracy z Systemem Informacji Schengen (SIS);
6. Biuro do spraw Organizacji Centrum Łączności Resortowej;

Obsługę zadań ministra w zakresie działu **wyznania religijne** zapewnia Departament Wyznań.

Bezpośredni nadzór nad Gabinetem Politycznym sprawuje minister.

Na podstawie Zarządzenia nr 1/2001 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 stycznia 2001 r. w *sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji* (z poprawkami wprowadzonymi Zarządzeniem nr 14 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 listopada 2001 r.), do zakresu działania poszczególnych komórek organizacyjnych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji – mających wpływ na przygotowania obronne – należy między innymi:

Gabinet Polityczny Ministra – zapewnienie politycznej obsługi ministra, sekretarza stanu i podsekretarza stanu.

Sekretariat Ministra – obsługa parlamentarna, rządowa i informacyjna ministra, sekretarza stanu i podsekretarza stanu.

Departament Administracji Publicznej – prowadzenie spraw należących do właściwości ministra, a związanych z funkcjonowaniem:

- a) zespolonej administracji rządowej w województwie;
- b) samorządów terytorialnych;
- c) regionalnych izb obrachunkowych.

Departament Wdrażania i Monitorowania Reformy Administracji Publicznej – wdrażanie reformy administracji publicznej i bieżące monitorowanie skutków tej reformy.

Departament Rozwoju Informatyki i Systemu Rejestrów Państwowych – koordynowanie działań związanych z rozwojem informatyki w administracji rządowej, prowadzenie spraw z zakresu łączności, pozostających w kompetencji ministra, w tym wykonywanie zadań dysponenta systemu łączności rządowej, prowadzenie spraw związanych z ewidencją ludności i nadzorem nad rejestracją akt stanu cywilnego, prowadzenie spraw związanych z wydawaniem dowodów osobistych i paszportów.

Departament Porządku Publicznego – sporządzanie analiz i prognoz stanu zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego, opracowywanie analiz stanu przygotowania oraz sprawności funkcjonowania struktur Policji oraz Biura Ochrony Rządu, prowadzenie spraw związanych z nadzorem merytorycznym nad wykonywaniem zadań z zakresu ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Departament Bezpieczeństwa Powszechnego – opracowywanie analiz stanu przygotowania oraz sprawności systemów ochrony ludności i zarządzania kryzysowego, ratownictwa, ochrony przeciwpożarowej, przeciwdziałania klęsk żywiołowych oraz innych zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego, współpraca z organami zarządzania kryzysowego i ochrony ludności innych państw oraz organizacjami międzynarodowymi.

Departament Zezwoleń i Koncesji – prowadzenie spraw koncesji na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie ochrony osób i mienia, usług detektywistycznych i paszportowych oraz wytwarzania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, a także kontrola ich działalności gospodarczej, prowadzenie spraw zezwoleń na nabywanie nieruchomości w Polsce przez cudzoziemców, prowadzenie spraw zezwoleń na uprzywilejowanie w ruchu drogowym pojazdów samochodowych.

Departament Inspekcji Sanitarnej i Zakładów Opieki Zdrowotnej – wykonywanie zadań Inspekcji Sanitarnej MSWiA, sprawowanie w imieniu ministra nadzoru założycielskiego nad samodzielnymi

publicznymi zakładami opieki zdrowotnej, dla których organem założycielskim jest minister, wykonywanie zadań z zakresu medycyny pracy oraz programów zdrowotnych, których realizacja należy do ministra.

Biuro do spraw Informacji Kryminalnej i Współpracy z Systemem Informacji Schengen (SIS) – prowadzenie działań organizacyjnych i legislacyjnych zmierzających do utworzenia CIK, prowadzenie spraw z zakresu nadzoru ministra nad wymianą informacji pomiędzy Policją, Strażą Graniczną i Państwową Strażą Pożarną.

Biuro do spraw Organizacji Centrum Łączności Resortowej – prowadzenie działań organizacyjnych i legislacyjnych zmierzających do utworzenia Centrum Łączności Resortowej oraz prowadzenie spraw wynikających z Ustawy z dnia 23 lipca 2000 r. *Prawo telekomunikacyjne*, pozostających w kompetencjach ministra właściwego w dziedzinie sprawy wewnętrzne.

Departament Wyznań – prowadzenie spraw w zakresie stosunków między państwem a Kościołem katolickim oraz innymi kościołami i związkami wyznaniowymi.

Departament Prawny – zapewnienie zgodności przygotowywanych w ministerstwie projektów aktów prawnych z obowiązującymi w państwie systemem prawnym oraz zasadami techniki prawodawczej, koordynacja opracowywania projektów stanowisk rządu wobec przekazanych ministrowi przez prezesa Rady Ministrów innych niż rządowe projektów aktów prawnych i ministra wobec przekazanych ministrowi do uzgodnienia projektów aktów normatywnych przygotowywanych przez naczelne i centralne organy administracji rządowej.

Biuro Budżetu – opracowywanie projektów planu dochodów i wydatków części budżetu państwa pozostających we właściwości ministra, sprawowanie merytorycznego nadzoru nad gospodarką finansową dysponentów budżetu państwa drugiego i trzeciego stopnia podległych ministrowi jako głównemu dysponentowi.

Departament Integracji Europejskiej i Współpracy Międzynarodowej – prowadzenie spraw związanych z integracją europejską w zakresie działania ministra, w tym koordynacja działań w tym zakresie podejmowanych przez komórki organizacyjne ministerstwa oraz jednostki podległe i nadzorowane przez ministra. Kontrola zobowiązań

merytorycznych wynikających z umów międzynarodowych zawartych przez ministra oraz podległe ministrowi centralne organy administracji rządowej, terenowe organy administracji rządowej, a także współdziałanie z samorządami terytorialnymi w tym zakresie.

Departament Kontroli – prowadzenie kontroli w ministerstwie oraz podległych i nadzorowanych organach i jednostkach organizacyjnych, rozpatrywanie skarg i wniosków, prowadzenie spraw lotnictwa służb porządku publicznego, sprawowanie zwierzchniego nadzoru nad postępowaniem mandatowym w sprawach o wykroczenia.

Biuro Ochrony Informacji Niejawnych – prowadzenie spraw związanych z ochroną informacji niejawnych.

Biuro Spraw Obronnych – organizowanie, koordynacja oraz nadzór nad przygotowaniem obronnymi ministerstwa, centralnych organów administracji rządowej oraz innych organów i jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez ministra spraw wewnętrznych i administracji.

Biuro Kadr, Szkolenia i Rozwoju Zawodowego – prowadzenie spraw w zakresie: bieżącej obsługi kadrowej członków korpusu służby cywilnej w ministerstwie oraz innych pracowników ministerstwa, w tym oddelegowanych do ministerstwa funkcjonariuszy i żołnierzy, szkolenia i rozwoju zawodowego członków korpusu służby cywilnej w ministerstwie, nadzoru ministra nad Wyższą Szkołą Policji i Szkołą Główną Służby Pożarniczej.

Biuro Obsługi Finansowej – prowadzenie spraw w zakresie zadań ministra, jako państwowej jednostki budżetowej, dysponenta budżetu państwa trzeciego stopnia.

Biuro Administracyjno-Gospodarcze – obsługa administracyjna, techniczna, w tym w zakresie informatyki i łączności, oraz gospodarcza i finansowa ministerstwa.

Biuro Dyrektora Generalnego – obsługa protokołarna, informacyjna oraz kancelaryjno-biurowa dyrektora generalnego, prowadzenie spraw organizacyjnych i etatowych ministerstwa, zapewnienie całodobowego, wzajemnego przekazywania pocztą elektroniczną korespondencji między naczelnymi i centralnymi organami administracji rządowej oraz wojewodami.

3. POLICJA

Od 1 stycznia 1999 r. struktura Policji (zał. 9) została dostosowana do nowego podziału administracyjnego państwa. Jednocześnie zaczęto wprowadzać reformę, wyrażającą się m.in. w ścisłym powiązaniu działalności prewencyjnej z władzami lokalnymi. Odpowiedzialnym za bezpieczeństwo w województwie jest wojewoda, który ma prawo wydawać Policji określone polecenia i rozliczać ją z wykonania zadań. Dysponuje także jej budżetem i ma wpływ na decyzje kadrowe.

Obecnie w strukturze Policji jest:

– 16 komend wojewódzkich z siedzibami w miastach, w których urzęduje wojewoda.

Wyjątkiem jest województwo mazowieckie, w którym komenda województwa ma siedzibę w Radomiu, natomiast Komenda Stołeczna z siedzibą w Warszawie działa na prawach siedemnastej komendy wojewódzkiej i bezpośrednio podlega komendantowi głównemu;

– 329 komend powiatowych podległych komendantom wojewódzkim;

– 2072 komisariaty podległe komendantom powiatowym.

Policja dysponuje 103 803 etatami, z tego 99 319 etatów podzielono między terytorialne jednostki Policji, pozostali policjanci pracują w policji sądowej, szkołach policyjnych, pionach ds. narkotyków i walce z przestępczością zorganizowaną i są podporządkowani komendantowi głównemu.

Liczba mieszkańców przypadająca na jednego policjanta jest różna, w zależności od poziomu zagrożenia, np. w Warszawie – 266, Zachodniopomorskiem – 394 (Szczecin – 362), Pomorskiem – 401 (Gdańsk – 384), Dolnośląskiem – 414 (Wrocław – 345), Opolskiem – 468, Mazowieckiem – 475, Podkarpackiem – 514.

Po 1 stycznia 1999 r.:

Komendanta wojewódzkiego powołuje minister spraw wewnętrznych i administracji, na wniosek komendanta głównego, po uzgodnieniu z wojewodą (wcześniej przeprowadza się konkurs);

Komendanta powiatowego powołuje komendant wojewódzki, w porozumieniu ze starostą (wcześniej jest konkurs);

Komendanta komisariatu powołuje komendant powiatowy, po zasięgnięciu opinii wójta (burmistrza, prezydenta);

Budżet jednostki policji na szczeblu województwa jest częścią budżetu wojewody, zaś na szczeblu powiatu jest dotacją celową, przekazywaną przez starostę;

Organem właściwym w sprawach bezpieczeństwa jest wojewoda (z wyłączeniem spraw operacyjno-rozpoznawczych i dochodzeniowo-śledczych);

Rada gminy lub rada powiatu ma możliwości zwiększania liczby etatów policyjnych finansowanych przez samorząd;

Przewodniczący zarządu gminy lub powiatu ma prawo stawiać żądania natury prewencyjnej wobec Policji.

Zadania i przygotowania obronne Policji

Zadania obronne Policji wynikają z obowiązków, jakie nakładają na nią ustawy oraz wydane na ich podstawie akty prawne właściwych organów. (Zarządzenie nr 02/99 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 stycznia 1999 r. w *sprawie przygotowań obronnych w resorcie spraw wewnętrznych i administracji*. Zarządzenie nr 021/98 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 października 1998 r. w *sprawie zadań i przygotowań obronnych Policji*). Zadania te zobowiązują Policję do działań w sytuacjach szczególnych zagrożeń, spowodowanych katastrofami naturalnymi lub awariami technicznymi, zagrożeniami konstytucyjnego ustroju państwa lub zewnętrznymi zagrożeniami bezpieczeństwa państwa.

W warunkach zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa lub zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa Policja wykonuje:

1. **Zadania ustawowe Policji** (wg Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji* – z późniejszymi zmianami);

a) ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;

b) ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicz-

nego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania,

c) inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,

d) wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców,

e) nadzór nad strażami gminnymi (miejskimi) oraz nad specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami ochronnymi w zakresie określonym w odrębnych przepisach,

f) kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych,

g) współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów.

2. Zadania na rzecz obrony cywilnej w zakresie:

a) udostępniania systemów i środków łączności Policji na potrzeby przekazywania informacji o zagrożeniach i alarmowania oraz udziału w zbieraniu tych informacji, ich przetwarzaniu i gromadzeniu,

b) utrzymania porządku publicznego oraz ochrony mienia ludności w czasie prowadzenia akcji ratowniczych i ewakuacji ludności;

3. Zadania we współpracy z siłami zbrojnymi w zakresie:

a) współdziałania w zabezpieczeniu procesu mobilizacyjnego i operacyjnego rozwijania sił zbrojnych RP:

– udział wspólnie z wojskami OT w osłonie przeciwdywersyjnej rejonów mobilizacji i operacyjnego rozwijania wojsk,

– kierowanie ruchem cywilnym na rzecz bezkolizyjnego przemieszczania wojsk,

– udzielanie pomocy wojskowym organom kierowania ruchem wojsk w przywracaniu sprawnego przejazdu kolumn wojskowych,

– zapewnienie warunków sprawnego przejazdu kolumn i transportów wojskowych przez miasta i węzły komunikacyjne oraz organizowanie (wytyczanie) w miarę potrzeb objazdów,

– udział w zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego w czasie trwania akcji kurierskiej,

– udzielanie pomocy Żandarmerii Wojskowej w zamknięciu dróg dojazdu do rejonów stałej dyslokacji wojsk, miejsc przepraw i załadunku (rozładunku) wojsk,

– udział posiadanymi siłami i środkami w przeciwdywersyjnej ochronie tras przemieszczania wojsk, poprzez objęcie doraźną ochroną odcinków zagrożonych działalnością dywersyjną (mostów, wiaduktów, tuneli, skrzyżowań), nie chronionych przez wojsko (*może być zapewniony jedynie w ściśle określonym, stosunkowo krótkim czasie, tj. w trakcie konkretnego przemieszczania się kolumn wojskowych. Z uwagi na przewidywane spiętrzenie zadań realizowanych w okresie „W”, nie będzie możliwości ciągłego, długotrwałego absorbowania sił policyjnych do tego przedsięwzięcia.*)

– doprowadzanie do jednostek wojskowych poborowych i żołnierzy rezerwy, którzy mimo wezwania nie stawili się do czynnej służby wojskowej.

b) współdziałal w zabezpieczeniu porządku publicznego w trakcie ewakuacji ludności z obszarów zagrożonych oraz planowanych działań bojowych;

c) współdziałal w rozpoznaniu i likwidacji grup dywersyjnych (nieumundurowanych) (*należy rozumieć jako zespół działań policyjnych – rozpoznawczych, prewencyjnych, dochodzeniowych, zabezpieczających, blokadowych, pościgowych i likwidacyjnych – służących zarówno sprawie obronności, jak i bezpieczeństwu ogólnemu. Współpraca na tej płaszczyźnie powinna się opierać na zasadzie wzajemnego uzupełniania, a nie wyłączenia, stosownie do specyfiki i możliwości współdziałających formacji. Potencjalna różnorodność form działań dywersyjnych przeciwnika nasuwa wniosek, iż podstawą skuteczności przeciwdziałania dywersji jest prowadzenie wnikliwego i permanentnego rozpoznania zagrożeń. Niebagatelną rolę ma tu do spełnienia Policja, dysponująca znaczną wiedzą o regionie i zamieszkującym go społeczeństwie, tak więc jej domeną powinno być:*

1) pozyskiwanie informacji o zagrożeniu dywersją – od ludności w trakcie wywiadów środowiskowych, od informatorów, w działaniach operacyjnych, w trakcie działań prewencyjnych i porządkowych;

2) prowadzenie rozpoznania w miejscach i na terenach zagrożonych – na dworcach i węzłach komunikacyjnych, w rejonach mobilizacji wojsk, w sąsiedztwie zakładów przemysłowych i w otoczeniu siedzib organów administracji publicznej;

3) analizowanie pozyskiwanych informacji i ich weryfikacja;

4) podejmowanie działań prewencyjnych w stosunku do osób podejrzanych;

5) izolowanie przy likwidacji grup dywersyjnych przez oddziały wojskowe;

6) sprawdzenia pirotechniczne miejsc i obiektów;

Istotnym aspektem udziału Policji w osłonie przeciwdywersyjnej jest fakt, iż stosowanie przez dywersantów właściwych im środków i metod działania, zazwyczaj już w fazie przygotowań do wykonania aktów dywersji, wyczerpuje znamiona przestępstw kryminalnych – nielegalne posiadanie broni, materiałów wybuchowych, substancji toksycznych lub chorobotwórczych, posługiwanie się fałszywymi dokumentami – przez co daje podstawę do interwencji policyjnej. W stosunku do tych osób – oraz sprawców czynów już popełnionych – możliwe jest podejmowanie wszelkich zgodnych z prawem działań, w tym takich, które w terminologii wojskowej określa się jako „likwidacja grup dywersyjnych”. Nie jest to równoznaczne z podejmowaniem walki zbrojnej i nie może być z nią utożsamiane);

d) realizacja zadań określonych w przepisach o doręczaniu kart powołania, w tym w trybie natychmiastowego stawiennictwa do służby wojskowej w czasie wojny, na potrzeby nowych formowań;

e) utrzymywanie współpracy z terytorialnymi organami dowodzenia SZ RP (okręgi wojskowe, wojewódzkie sztaby wojskowe) w celu wymiany informacji o zaistniałej sytuacji oraz planowania i organizacji działań Policji na rzecz SZ RP na administrowanym obszarze;

f) udzielanie pomocy w ochronie i obronie obiektów (Jest aktualnie opracowywana koncepcja dotycząca ochrony i obrony obiektów specjalnych i w perspektywie ma się doczekać formalnych uregulowań

prawnych. W rozporządzeniu Rady Ministrów mają zostać określone zasady szczególnej ochrony obiektów oraz kompetencje organów i ramowe zadania dla formacji ochronę tą realizujących – w tym jednostek wojsk OT. Tak, więc wszelkie dodatkowe uzgodnienia, w tym też w zakresie udzielania doraźnej pomocy, mogą być poczynione nie wcześniej niż po kompleksowym i formalno-prawnym uregulowaniu przedmiotowej problematyki).

4. Zadania na rzecz organów administracji w zakresie:

a) zapewnienia łączności i obiegu poczty specjalnej w systemie kierowania państwem,

b) zapewnienia łączności w systemie kierowania resortem spraw wewnętrznych i administracji,

c) zapewnienia ochrony fizycznej stanowisk kierowania wojewódzkich organów administracji rządowej,

d) nadzoru nad przygotowaniem i wykonywaniem fizycznej ochrony obiektów, obszarów i urzędzeń ważnych dla obronności i interesu gospodarczego kraju,

e) udziału w przedsięwzięciach administracyjno-porządkowych, typowych dla okresu zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny,

f) udziału w przedsięwzięciach związanych z cenzurą korespondencyjnej i przesyłek pocztowych;

5. Uczestniczy, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, w zapewnieniu ochrony osobistej określonych osób.

Policja jest uzbrojona w broń strzelecką (kbb AK) i krótką (pistolety, rewolwery), pododdziały zwarte także w broń maszynową (cekaemy, erkaemy, kaemy PK) oraz ręczne granatniki przeciwpancerne, miotacze wody i wyrzutnie granatów łzawiących. Ciężkiego uzbrojenia Policja nie posiada – zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 1991 r. [DzU z 1991 r., nr 81].

Policja dysponuje następującym sprzętem technicznym:

a) transporterami opancerzonymi starego typu (tylko w niektórych jednostkach);

b) samochodami ciężarowymi, osobowo-terenowymi, osobowymi i specjalnymi, a także autokarami, mikrobusami i przyczepami.

Ponadto Policja posiada:

a) sprzęt inżynieryjno-saperski (wykrywacze min, zestawy studziennie-wiertnicze i łodzie motorowe);

b) sprzęt obrony przeciwchemicznej (instalacje rozlewcze, samochodowe, urządzenia filtrowo-wentylacyjne, dozymetry rozpoznania skażeń, płaszcze ochronne OP-1, maski przeciwchemiczne i pakiety dezaktywacyjne);

c) sprzęt i środki techniki operacyjnej, niezbędne do wykonywania określonych czynności wchodzących w zakres specjalistycznych zadań poszczególnych służb.

4. STRAŻ GRANICZNA

Do ochrony granicy państwowej na lądzie i na morzu oraz kontroli ruchu granicznego została utworzona jednolita umundurowana i uzbrojona formacja – Straż Graniczna [Ustawa z dnia 12 października 1990 roku *o Straży Granicznej*, DzU z 1990 r., nr 78, poz. 462].

Straż Graniczna posiada uzbrojenie, środki techniczne i wyposażenie, podobne jak Policja, z wyjątkiem transporterów opancerzonych, miotaczy wody, wyrzutni granatów łzawiących i środków inżynierjno-saperskich.

Schemat organizacyjny Straży Granicznej przedstawia załącznik 10.

Zadania i przygotowania obronne Straży Granicznej

Zadania obronne Straży Granicznej wynikają z obowiązków, jakie nakładają na nią ustawy oraz wydane na ich podstawie akty prawne właściwych organów. W Zarządzeniu nr 02/99 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 stycznia 1999 r. *w sprawie przygotowań obronnych w resorcie spraw wewnętrznych i administracji*, zostały one sprecyzowane następująco:

1) ochrona granicy państwowej na odcinkach z państwami nie będącymi stroną konfliktu;

2) prowadzenie wzmożonej kontroli granicznej osób, środków transportu, towarów w celu uniemożliwienia przekraczania granicy państwowej przez określone kategorie osób oraz przemieszczania przez granicę państwową bez zezwolenia broni, amunicji, materiałów wybuchowych, szkodliwych substancji chemicznych, materiałów jądrowych i promieniotwórczych oraz środków odurzających i substancji psychotropowych, jak również określonych towarów, na odcinkach granicy państwowej z państwami nie będącymi stroną konfliktu;

3) realizacja zadań w systemie obrony terytorialnej na zasadach współdziałania z jednostkami tego systemu, a w szczególności:

a) prowadzenie rozpoznania w strefie nadgranicznej i pełnienie służby obserwacyjnej w ramach powszechnego systemu alarmowania i ostrzegania,

b) prowadzenie płytkiego wywiadu oraz wykonywania zadań na rzecz Wojskowych Służb Informacyjnych,

c) wykonywanie przedsięwzięć zabezpieczających działania jednostek operacyjnych, w tym pomoc przy wprowadzaniu jednostek wojskowych do rejonów obrony, wyznaczanie przewodników, udzielanie informacji o terenie, zasobach miejscowych oraz przekazywanie innych informacji, mających wpływ na działanie wojsk,

d) udział w działaniach przeciwdywersyjnych w strefie nadgranicznej, a w przypadku włamania się przeciwnika w granice państwa, prowadzenie działań nieregularnych,

4) utrzymywanie – we współdziałaniu z Policją – bezpieczeństwa i porządku publicznego w strefie nadgranicznej oraz udzielanie pomocy podczas ewakuacji ludności;

5) wspomaganie akcji ratowniczych prowadzonych siłami administracji terenowej i obrony cywilnej.

5. PAŃSTWOWA STRAŻ POŻARNA

Od 1 stycznia 1999 r. struktura Państwowej Straży Pożarnej (zał. 11) została dostosowana do nowego podziału administracyjnego państwa. Jednocześnie przystosowując ją do tego, że zadania i kompetencje Państwowej Straży Pożarnej na obszarze województwa wykonuje wojewoda przy pomocy komendanta wojewódzkiego PSP, jako kierownika straży wchodzącej w skład zespolonej administracji rządowej w województwie. Komendant wojewódzki PSP dysponuje i kieruje siłami i środkami krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. *(Przez krajowy system ratowniczo-gaśniczy rozumie się integralną część organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, obejmującą – w celu ratowania życia, zdrowia, mienia lub środowiska – prognozowanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych lub innych miejscowych zagrożeń; system ten skupia jednostki ochrony przeciwpożarowej, inne służby, inspekcje, straże, instytucje oraz podmioty, które dobrowolnie w drodze umowy cywilno-prawnej zgodziły się współdziałać w akcjach ratowniczych).* Wojewoda dysponuje także jej budżetem i ma wpływ na decyzje kadrowe.

Obecnie w strukturze PSP jest:

- 16 komend wojewódzkich z siedzibami w miastach, w których urzęduje wojewoda;
- 326 komend powiatowych podległych komendantom wojewódzkim;
- 494 jednostek ratowniczo-gaśniczych (JRG) podległych komendantom powiatowym.

Państwowa Straż Pożarna dysponuje 28 380 etatami, odpowiednio rozdzielonymi do poszczególnych województw.

Po 1 stycznia 1999 r.:

- komendanta wojewódzkiego powołuje minister spraw wewnętrznych i administracji, na wniosek komendanta głównego po uzgodnieniu z wojewodą;
- komendanta powiatowego powołuje komendant wojewódzki, w porozumieniu ze starostą;

– budżet PSP na szczeblu województwa może być wspierany przez samorząd wojewódzki, na szczeblu powiatu jest dotacją celową;

– zadania i kompetencje PSP na obszarze województwa wykonują wojewoda, przy pomocy komendanta wojewódzkiego PSP jako kierownika straży wchodzącej w skład zespolonej administracji rządowej w województwie;

– przewodniczący zarządu gminy lub powiatu ma prawo – w wypadku bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa wspólnoty samorządowej, w szczególności życia lub zdrowia – wydać komendantowi powiatowemu (miejskiemu) PSP polecenie podjęcia działań w zakresie właściwości PSP, zmierzających do usunięcia tego zagrożenia.

Zadania i przygotowania obronne Państwowej Straży Pożarnej

Zadania obronne Państwowej Straży Pożarnej wynikają z obowiązków, jakie nakładają na nią ustawy oraz wydane na ich podstawie akty prawne właściwych organów. Zadania te zobowiązują PSP do działań w sytuacjach szczególnych zagrożeń spowodowanych katastrofami naturalnymi lub awariami technicznymi, zagrożeniami konstytucyjnego ustroju państwa lub zewnętrznymi zagrożeniami bezpieczeństwa państwa.

W warunkach zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa lub zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa, PSP wykonuje zadania z zakresu:

1) zadań ustawowych PSP (wg Ustawy z dnia 24 sierpnia 1990 r. o Państwowej Straży Pożarnej – z późniejszymi zmianami), to jest:

- a) walkę z pożarami lub innymi klęskami żywiołowymi,
- b) ratownictwo techniczne,
- c) ratownictwo chemiczne,
- d) ratownictwo ekologiczne,
- e) ratownictwo medyczne;

2) prowadzenia i nadzorowania ciągłego rozpoznania oraz analizowania zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń na obszarze kraju;

3) określania zasad działania zmilitaryzowanych jednostek wchodzących w skład krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego i pozostałych jednostek ochrony przeciwpożarowej;

4) zapewnienia funkcjonowania, koordynowania i kierowania krajowym systemem ratowniczo-gaśniczym;

5) planowania współdziałania z siłami zbrojnymi RP, obroną cywilną i innymi podmiotami ratowniczymi;

6) stanowisk kierowania;

7) prowadzenia, wspólnie z administracją rządową i samorządową, wzmożonej kontroli przygotowań do wykonywania przedsięwzięć profilaktyczno-nakazowych.

6. SZCZEGÓLNA OCHRONA OBIEKTÓW WAŻNYCH DLA BEZPIECZEŃSTWA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ*

6.1. Wprowadzenie

Lata 2001 – 2002 są ważnym etapem tworzenia normatywnych, organizacyjnych i szkoleniowych podstaw nowego modelu szczególnej ochrony obiektów ważnych dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej. Model ten uwzględnia strategiczne ustalenia dotyczące bezpieczeństwa i obronności Rzeczypospolitej Polskiej, założenia do kompleksowej przebudowy, utrzymywania i doskonalenia systemu obronności oraz jest wzajemnie powiązany z ustaleniami w sprawie planowania i programowania obronnego na lata 2003 – 2008.

Podstawą prawną do wykonywania zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów jest art. 2. Ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* (z późniejszymi zmianami), zgodnie z którym, m.in. przygotowanie mienia narodowego na wypadek wojny należy do zadań wszystkich organów władzy i administracji rządowej oraz innych organów i instytucji państwowych, organów samorządu terytorialnego, przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych.

Szczególna ochrona obiektów integruje działalność obronną z problematyką bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Przygotowanie tej ochrony jest wykonywane w czasie pokoju. Szczególna ochrona obiektów będzie miała miejsce w czasie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu) i wojny. Efektywność szczególnej ochrony obiektów ma bezpośredni wpływ na funkcjonowanie gospodarki narodowej, porządek publiczny, bezpieczeństwo obywateli i sprawność obronną Rzeczypospolitej Polskiej.

Aktywne kontynuowanie prac dotyczących przygotowania szczególnej ochrony obiektów jest postulowane, zwłaszcza przez wojewo-

* Opracowano przy udziale pana Leonarda Kaczorkiewicza.

dów i organy samorządu terytorialnego oraz ogniwa ochronne i gospodarczo-obronne systemu obronności.

Ze względu na znaczenie i skalę problematyki szczególnej ochrony obiektów, sprawą tą zajmował się Komitet Spraw Obronnych Rady Ministrów dwukrotnie w 1999 r., a także 19 lipca 2000 r. oraz 29 marca 2001 r.

Problematykę szczególnej ochrony obiektów, należy zarówno na etapie prac przygotowawczych, jak i urzeczywistniania, rozpatrywać w kontekście wniosków wynikających z zamachów terrorystycznych w Waszyngtonie i Nowym Jorku, które miały miejsce 11 września 2001 r.

Prace dotyczące szczególnej ochrony obiektów są interdyscyplinarne i dotyczą ważnych obiektów dla obronności Rzeczypospolitej Polskiej i bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Niezależnie od podległości tych obiektów i tytułu ich własności są długofalowe, wymagają dużego nakładu pracy oraz obejmują problematykę koncepcyjną, normatywną, planistyczną, organizacyjną i szkoleniową.

Komitet Spraw Obronnych Rady Ministrów na posiedzeniu w dniu 29 marca 2001 r. zobowiązał ministra spraw wewnętrznych i administracji do opracowania na podstawie informacji uzyskanych od zainteresowanych ministrów, wojewodów i innych organów *„Koncepcji przygotowania szczególnej ochrony obiektów ważnych dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej”*. Opracowanie *„Koncepcji...”* będzie sfinalizowaniem prac dotyczących szczególnej ochrony obiektów realizowanych przez ministra spraw wewnętrznych i administracji – wspólnie z ministrem obrony narodowej, ministrem gospodarki, ministrem skarbu państwa, wojewodami oraz innymi organami, instytucjami i jednostkami organizacyjnymi.

„Koncepcja...”, po zaakceptowaniu przez właściwe organy, będzie merytoryczną podstawą:

1. Prac legislacyjnych dotyczących uchwalenia przez Radę Ministrów (do końca 2002 r.) aktu prawnego w sprawie ustalenia:

- a) kategorii i kryteriów typowania obiektów podlegających szczególnej ochronie,
- b) wykazu obiektów podlegających szczególnej ochronie,

c) zasad przygotowania (planowania i organizowania) oraz prowadzenia szczególnej ochrony obiektów,

d) właściwości organów i ich zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów;

2. Wydania przez Radę Ministrów dokumentu normatywnego w sprawie planowania i organizowania szczególnej ochrony obiektów;

3. Skonkretyzowania i wdrożenia w resortach, województwach oraz innych strukturach organizacyjno-funkcjonalnych rozwiązań wynikających z „*Koncepcji...*”, ujętych w odpowiednich dokumentach normatywnych, a także zorganizowania i przeprowadzenia przez MSWiA – wspólnie z MON – szkoleń mających na celu uzupełnienie wiedzy specjalistycznej i doskonalenie umiejętności planistyczno-organizacyjnych osób realizujących zadania dotyczące przygotowania szczególnej ochrony obiektów na szczeblach centralnym, resortowym i wojewódzkim;

4. Przygotowania warunków i zapewnienia zdolności do szczególnej ochrony obiektów w ramach planowania i programowania obronnego w państwie w latach 2003 – 2008.

6.2. Definicje podstawowych pojęć dotyczących szczególnej ochrony obiektów

Obiekty podlegające szczególnej ochronie – to ustalone w dokumencie normatywnym Rady Ministrów przedsiębiorstwa, spółki, nieruchomości, obszary, instytucje lub ich wyodrębnione elementy szczególnie ważne dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej, których obezwładnienie, opanowanie, poważne uszkodzenie lub zniszczenie, może spowodować zagrożenie dla wykonywania zadań w systemie obronności Rzeczypospolitej Polskiej.

Szczególna ochrona obiektów – to obowiązkowo wykonywane czynności o charakterze ochronnym i obronnym:

– **przygotowywane** w czasie pokoju przez komórkę obronną organu we właściwości, którego znajduje się obiekt, która w tej sprawie współdziała z kierownikiem obiektu,

– **realizowane** w formie służby w czasie wystąpienia zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu) i wojny przez specjalnie utworzone, przygotowane i wyszkolone siły, odpowiednio uzbrojone i wyposażone.

Przygotowanie szczególnej ochrony obiektów – to całokształt przedsięwzięć koncepcyjnych, normatywnych, organizacyjnych i szkoleniowych oraz procedur i czynności mających na celu:

– **opracowanie** planów i programów szczególnej ochrony obiektów, w zakresie: poszczególnego obiektu, województwa i resortu oraz szczebla centralnego,

– **zorganizowanie** i utworzenie zasobów obejmujących siły oraz środki finansowe, sprzętowe i materiałowe, niezbędne do szczególnej ochrony obiektów.

Cel szczególnej ochrony obiektów – to zapewnienie ich bezpiecznego funkcjonowania w systemie obronności Rzeczypospolitej Polskiej w czasie zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu) i wojny.

Dotyczy to w szczególności:

1) ochrony życia i zdrowia ludzi znajdujących się na terenie obiektu;

2) umożliwienia kontynuowania działalności gospodarczej i funkcjonowania państwa;

3) ochrony mienia, środowiska i dziedzictwa kulturowego;

4) przeciwstawianiu się innym zagrożeniom kryzysowym i wojennym.

Szczególna ochrona obiektów jest realizowana w formach:

a) bezpośredniej ochrony fizycznej,

b) zabezpieczenia technicznego obiektów,

c) działań obronnych.

6.3. Ogólne ustalenia szczególnej ochrony obiektów

W ramach przygotowania szczególnej ochrony obiektów normatywnie określa się wymogi dotyczące głównie sił i środków niezbędnych do tej ochrony. Wymogi zostaną określone przez ministra spraw wewnętrznych i administracji i ministra obrony narodowej, w porozumieniu z właściwymi organami. Wymogi te zostaną skonkretyzowane przez ustalenie wymagań co do szczególnej ochrony poszczególnych obiektów i zawarte w dokumentach planistyczno-organizacyjnych dotyczących tych obiektów.

Szczególne ochrona obiektów jest realizowana przez pododdziały ochronne, specjalnie tworzone:

a) w zakresie ochrony obiektów kategorii I (ważnych dla obronności RP) – przez ministra obrony narodowej,

b) w zakresie ochrony obiektów kategorii II (ważnych dla bezpieczeństwa RP) – przez organy właściwe w sprawie szczególnej ochrony obiektów, w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych i administracji.

Trzonem pododdziałów ochronnych będą wewnętrzne służby ochrony lub specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne, funkcjonujące w czasie pokoju na podstawie przepisów ustawy o ochronie osób i mienia, w obiektach przewidzianych do szczególnej ochrony. Osoby w tych strukturach zostaną objęte procedurą reklamowania od obowiązku czynnej służby wojskowej. Pododdział ochronny zostanie uzupełniony, stosownie do wymogów szczególnej ochrony, o osoby, którym zostaną nadane przydziały mobilizacyjne (organizacyjno-mobilizacyjne), z przeznaczeniem do służby w tych pododdziałach i realizowania zadań szczególnej ochrony.

Jeżeli w obiektach przewidzianych do szczególnej ochrony nie funkcjonują w czasie pokoju formacje ochronne, wtedy pododdziały ochronne tworzy się od podstaw.

Pododdziały ochronne wyposaża się w uzbrojenie, sprzęt wojskowy i środki materiałowe niezbędne do szczególnej ochrony obiektów, stwarza się im także możliwość wykorzystania do tej ochrony

świadczeń na rzecz obrony, a także możliwości szkolenia, na zasadach dotyczących przygotowań obronnych państwa.

Bazą formowania pododdziałów ochronnych są jednostki organizacyjne ustalone:

a) dla obiektów kategorii I – przez ministra obrony narodowej,

b) dla obiektów kategorii II – przez organy właściwe w sprawie szczególnej ochrony tych obiektów, w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych i administracji.

Pododdziały ochronne, funkcjonujące w poszczególnych obiektach przewidzianych do szczególnej ochrony, będą podlegać właścicielom obiektów, którzy mogą swe uprawnienia w tym zakresie przekazać kierownikom obiektów.

Szczególna ochrona obiektów jest elementem zadań obronnych, ustalonych w ustawach i aktach prawnych wydanych na ich podstawie, znajduje także normatywne umocowanie w zasadniczych dokumentach dotyczących bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej, w tym obronności, a także jest elementem „Programów utrzymywania oraz doskonalenia systemu obronności (przygotowań obronnych) RP”.

Szczególna ochrona obiektów dotyczy normatywnie określonych przez Radę Ministrów obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej, niezależnie od podległości i tytułu własności obiektów, i powinna być wykonywana przez organy administracji rządowej, samorząd terytorialny, inne organy i jednostki organizacyjne oraz przedsiębiorców, a także pozostałe podmioty, o których mowa wyżej, które są właścicielami obiektów lub zarządzają tymi obiektami.

Prace dotyczące szczególnej ochrony obiektów uwzględniają specyfikę wynikającą z ich roli i miejsca oraz znaczenia dla obronności RP lub bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Przygotowując szczególną ochronę obiektów należy skorelować przedmiotowe prace z realizacją przedsięwzięć zawartych w ustawie o ochronie osób i mienia oraz innych właściwych przepisach.

Problematyka ochrony i zapewnienia należytego funkcjonowania obiektów służących najwyższym organom państwowym, w tym obiek-

tów włączonych w system kierowania obronnością RP, jest uregulowana w odrębnych przepisach.

Szczególna ochrona obiektów powinna być: jednolita, aktywna, trwała, ciągła i skuteczna.

Środki finansowe na wykonywanie zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów zapewniają:

1) w zakresie prac koncepcyjnych, normatywnych, planistycznych i szkoleniowych – właściciele obiektów;

2) w zakresie prac dotyczących zapewnienia sił i środków niezbędnych do realizacji szczególnej ochrony i obrony obiektów – budżet państwa, w ramach finansowania programów utrzymywania oraz doskonalenia systemu obronności (przygotowań obronnych) RP.

W wykonywaniu zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów uczestniczą:

1) organy władzy i administracji państwowej, zgodnie z postanowieniami zawartymi w aktach normatywnych w sprawie bezpieczeństwa i obronności RP;

2) przedsiębiorcy – właściciele obiektów podlegających szczególnej ochronie – na podstawie umowy cywilno-prawnej zawartej przez organy właściwe w sprawie szczególnej ochrony obiektów z tymi przedsiębiorcami, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej.

Zakres szczególnej ochrony obiektów obejmuje w szczególności:

1) formalno-prawne wyznaczenie w urzędach (jednostkach organizacyjnych, przedsiębiorstwach) komórek organizacyjnych i osób do prowadzenia prac dotyczących szczególnej ochrony obiektów;

2) opracowanie, wydanie i wdrożenie przedmiotowych dokumentów normatywnych;

3) typowanie obiektów podlegających szczególnej ochronie;

4) przygotowanie szczególnej ochrony obiektów, w tym opracowywanie planów i organizowanie działań oraz zabezpieczenie w zakresie sił, środków finansowych i materiałowych, a także zapewnienie zdolności do realizacji tej ochrony;

5) organizowanie i prowadzenie szkoleń dla osób prowadzących prace związane z przygotowaniem szczególnej ochrony obiektów oraz dla osób przewidzianych do jej realizacji;

6) prowadzenie prac ewidencyjnych, analitycznych i sprawozdawczych;

7) koordynowanie i sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów;

8) tworzenie pododdziałów ochronnych oraz zapewnienie szczególnej ochrony obiektów, zgodnie ze swoją właściwością;

9) ochronę tajemnicy prowadzonych prac w przedmiotowej sprawie.

Problematyka szczególnej ochrony obiektów jest ujmowana w regulaminach organizacyjnych urzędów administracji publicznej oraz innych instytucji państwowych, a także w zakresach działania ogniw organizacyjnych (stanowisk pracy) do spraw obronnych, funkcjonujących w tych urzędach (instytucjach).

W działalności dotyczącej szczególnej ochrony obiektów, opracowuje się niżej wymienione dokumenty:

1) dla każdego obiektu: kartę ewidencyjno-obronną obiektu, etat i regulamin organizacyjny pododdziału ochronnego obiektu, a także tabelę należności uzbrojenia, sprzętu i środków materiałowych, niezbędnych do szczególnej ochrony obiektu. Dokumenty te opracowuje ogniwo obronne (pracownik do spraw obronnych) organu, w którego właściwości, znajduje się obiekt, we współpracy z kierownikiem obiektu;

2) centralny, resortowe i wojewódzkie plany przygotowywania szczególnej ochrony obiektów, opracowywane według procedur i wzorów odpowiednich dokumentów planistyczno-organizacyjnych określonych przez ministra spraw wewnętrznych i administracji, wspólnie z ministrem obrony narodowej, we współpracy z innymi organami właściwymi w sprawie szczególnej ochrony obiektów;

3) plan szczególnej ochrony obiektu, przygotowywany zgodnie z ustaleniami organu, w którego właściwości znajduje się obiekt;

4) dokumentacja związana z prowadzeniem przez wojewodę prac dotyczących przygotowania szczególnej ochrony obiektów, znajdujących się w jego właściwości;

5) dokumenty związane z prowadzeniem prac dotyczących szczególnej ochrony obiektów przez ministrów, kierowników urzędów

centralnych i inne organy szczebla centralnego – dla obiektów znajdujących się w ich właściwości;

6) dokumenty umożliwiające sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów I i II kategorii, odpowiednio przez ministra spraw wewnętrznych i administracji oraz ministra obrony narodowej.

Problematykę szczególnej ochrony obiektów włącza się do wojewódzkich i resortowych programów przygotowań obronnych oraz scala i ujmuje w „Programach utrzymywania i doskonalenia systemu obronności (przygotowań obronnych) Rzeczypospolitej Polskiej”. Propozycje przedsięwzięć, dotyczące przedmiotowej problematyki, które będą zawarte w wojewódzkich i resortowych programach, podlegają uzgodnieniu z ministrem obrony narodowej w zakresie dotyczącym obiektów I kategorii oraz z ministrem spraw wewnętrznych i administracji w zakresie dotyczącym obiektów II kategorii.

Zagadnienie szczególnej ochrony obiektów jest wzajemnie powiązane z operacyjnym planowaniem obronnym na odpowiednich szczeblach państwa. Plany szczególnej ochrony obiektów będą załącznikami do planów operacyjnego funkcjonowania państwa (resortu, województwa).

Organy właściwe w sprawie szczególnej ochrony obiektów do dnia 31 stycznia każdego roku składają odpowiednio ministrowi spraw wewnętrznych i administracji oraz ministrowi obrony narodowej sprawozdanie o stanie realizacji zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów I i II kategorii. Układ sprawozdania określają ministrowie, o których mowa wyżej. Sprawozdania są podstawą przygotowywania przez wymienionego ministra do końca lutego każdego roku informacji w przedmiotowej sprawie, które po rozpatrzeniu przez odpowiedni komitet Rady Ministrów są przedkładane Radzie Ministrów.

Sprawowanie nadzoru dotyczącego szczególnej ochrony obiektów polega na:

1) kontroli organizacji przygotowania szczególnej ochrony obiektów, w tym dotyczącej sprawdzenia zgodności stanu jej przygotowań z ustaleniami wynikającymi z planów szczególnej ochrony obiektów;

2) lustracji obiektów podlegających szczególnej ochronie przez osoby realizujące zadania w ramach nadzoru, o których mowa wyżej, i żądaniu oraz otrzymywaniu przez te osoby wyjaśnień i dokumentacji dotyczącej ochrony kontrolowanego obiektu, a także wydawaniu zaleceń mających na celu dostosowanie stanu przygotowania szczególnej ochrony obiektów do wymogów wynikających z dokumentów planistyczno-organizacyjnych.

Właściciel obiektu podlegającego szczególnej ochronie jest obowiązany do usunięcia w terminie określonym w zaleceniu, o którym mowa powyżej, nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli, a także pisemnego poinformowania o tym organu zarządzającego kontrolę oraz właściwego terytorialnie wojewodę. Powyższe informacje ujmuje się w sprawozdaniach o stanie realizacji zadań dotyczących przygotowania szczególnej ochrony obiektów, składanych przez wojewodę.

Problematykę szczególnej ochrony obiektów włącza się do tematyki szkolenia obronnego i ćwiczeń organizowanych przez siły zbrojne oraz struktury pozamilitarne systemu obronności RP.

Minister spraw wewnętrznych i administracji, wspólnie z ministrem obrony narodowej, zapewniają niezbędną fachową pomoc mającą na celu prawidłowość wykonywania zadań ściśle związanych z przygotowaniem szczególnej ochrony obiektów, głównie w formie udzielania instruktaży osobom organizującym wykonywanie przedmiotowych zadań we właściwych ministerstwach, urzędach centralnych i wojewódzkich.

Wojewodowie zapewniają analogiczną pomoc dla osób organizujących szczególną ochronę obiektów znajdujących się na terenie województwa.

6.4. Kategorie, kryteria oraz tryb typowania obiektów do szczególnej ochrony

Kategorie obiektów

Obiekty szczególnie ważne dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej zalicza się do dwóch kategorii:

- a) I kategoria – obiekty szczególnie ważne dla obronności państwa,
- b) II kategoria – obiekty szczególnie ważne dla bezpieczeństwa wewnętrznego RP.

Kryteria typowania obiektów

Do I kategorii zalicza się niżej wymienione obiekty:

- 1) przedsiębiorstwa i spółki przemysłowego potencjału obronnego, wykonujące zadania na potrzeby obronne państwa;
- 2) magazyny rezerw państwowych przechowujące środki materiałowe, w tym bazy, składy paliw płynnych i żywności o znaczeniu strategicznym, niezbędne do prowadzenia działań obronnych, z wyłączeniem magazynów przechowujących rezerwy ministra zdrowia w jednostkach organizacyjnych służby zdrowia;
- 3) drogowe i kolejowe obiekty inżynierskie o znaczeniu strategicznym;
- 4) porty lotnicze i morskie o znaczeniu strategicznym;
- 5) obiekty i urządzenia telekomunikacyjne, w tym stacje linii radiowych, centrale (telefoniczne, stacje teletransmisyjne, centrale międzynarodowe i międzymiastowe, tranzytowe) o znaczeniu strategicznym, rozmieszczone na kierunkach przegrupowywania wojsk własnych i sojuszniczych, operacyjnego ich rozwinięcia oraz prowadzenia działań obronnych;
- 6) Departament Emisyjno-Skarbcowy Narodowego Banku Polskiego w Warszawie i jego wydzielone skarbcze;
- 7) obiekty jednostek (komórek) organizacyjnych podległych i podporządkowanych ministrowi obrony narodowej oraz przez niego nadzorowanych, a także przedsiębiorstw państwowych, dla których jest on organem założycielskim;

8) inne obiekty szczególnie ważne dla obronności państwa, w tym obiekty łączności znajdujące się we właściwości ministra spraw zagranicznych oraz obiekty znajdujące się we właściwości prezesa Państwowej Agencji Atomistyki, a także, stosownie do ustaleń właściwych organów, obiekty innych organów i instytucji.

Kategoria II obejmuje obiekty bezpośrednio związane z funkcjonowaniem pozamilitarnych ogniw systemu obronności RP w czasie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i wojny.

Do kategorii II zalicza się:

1) obiekty ogniw gospodarczych systemu obronności RP – nie zaliczone do obiektów kategorii I;

2) porty lotnicze i morskie – nie zaliczone do obiektów I kategorii;

3) banki i inne instytucje finansowe wykonujące szczególnie ważne zadania dla ochrony interesu gospodarczego państwa – nie zaliczone do kategorii I;

4) zakłady, obiekty i urządzenia, w szczególności elektrownie i ciepłownie, ujęcia wody, wodociągi i oczyszczalnie ścieków, a także rurociągi paliwowe, linie energetyczne i telekomunikacyjne, obiekty hydrotechniczne – w tym zapory wodne, śluzy, jazy i mosty – których zniszczenie lub uszkodzenie może stanowić zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska w znacznej skali albo spowodować poważne straty materialne;

5) obiekty jednostek organizacyjnych prowadzących działalność z wykorzystaniem związków chemicznych i ich prekursorów, objętych postanowieniami konwencji o zakazie prowadzenia badań, produkcji, składowania i użycia broni chemicznej oraz zniszczeniu jej zapasów, środków mikrobiologicznych lub innych biologicznych środków i toksyn, w tym substancji wywołujących choroby u ludzi, mikroorganizmów wywołujących choroby u zwierząt, a także zakłady stosujące, produkujące lub magazynujące materiały toksyczne, odurzające, wybuchowe bądź chemiczne o dużej podatności pożarowej lub wybuchowej;

6) drogowe i kolejowe obiekty inżynierskie, w tym mosty, o znaczeniu operacyjnym – nie zaliczone do I kategorii ;

7) obiekty i urządzenia telekomunikacyjne, pocztowe, telewizyjne i radiowe oraz inne obiekty ważne dla sfery informacyjno-obronnej – nie zaliczone do I kategorii;

8) muzea i inne obiekty, w których są gromadzone dobra kultury narodowej o szczególnym znaczeniu dla dziedzictwa narodowego;

9) archiwa państwowe;

10) siedziby jednostek organizacyjnych, obiekty magazynowe oraz stacje obsługi technicznej transportu Policji;

11) siedziby jednostek organizacyjnych i obiekty magazynowe Straży Granicznej oraz inne obiekty służące do wykonywania zadań związanych z ochroną granicy państwowej i kontrolą ruchu granicznego;

12) siedziby jednostek organizacyjnych oraz obiekty, w których znajduje się sprzęt i wyposażenie struktur organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej, a także siedziby, sprzęt i wyposażenie innych jednostek organizacyjnych, włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego;

13) obiekty znajdujące się we właściwości ministra sprawiedliwości, w tym jednostki organizacyjne Służby Więziennej;

14) obiekty Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz obiekty organów i jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez ministra spraw wewnętrznych i administracji (wyżej nie wymienione);

15) inne obiekty ważne dla bezpieczeństwa RP, w tym dotyczące spraw: finansów publicznych, architektury i budownictwa, gospodarki morskiej, gospodarki wodnej, instytucji finansowych, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej, nauki, rolnictwa, środowiska oraz zdrowia.

Tryb typowania obiektów

Propozycje wykazu obiektów I kategorii przygotowuje minister obrony narodowej, w porozumieniu z właściwymi ministrami i innymi organami.

Propozycje wykazu obiektów II kategorii przygotowują ministrowie kierujący określonymi działami administracji rządowej, prezesi

lub zarządy banków, kierownicy urzędów centralnych i inne organy oraz wojewodowie – zgodnie ze swoją właściwością.

Wojewodowie przygotowują propozycje wykazów obiektów, w porozumieniu z organami samorządu terytorialnego.

Podstawą przygotowania projektu wykazu obiektów II kategorii są w szczególności wykazy obszarów, obiektów i urzędów, sporządzone zgodnie z art. 5, ust. 3. Ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. *o ochronie osób i mienia* [DzU z 1997 r., nr 114, poz. 740] oraz analiza potrzeb w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego państwa.

Propozycje wykazów obiektów I i II kategorii są przekazywane ministrowi spraw wewnętrznych i administracji, który przygotowuje projekt wykazu obiektów podlegających szczególnej ochronie. Projekt wykazu obiektów, przedkładany jest przez tego ministra Radzie Ministrów.

Propozycja wykazu obiektów, przed przedłożeniem go Radzie Ministrów, podlega rozpatrzeniu przez odpowiedni komitet Rady Ministrów.

Wykaz obiektów ważnych dla bezpieczeństwa państwa, w tym obronności, podlegających szczególnej ochronie, ustala Rada Ministrów i stanowi on załącznik do odpowiedniego rozporządzenia Rady Ministrów.

Aktualizacja wykazu obiektów odbywa się na zasadach dotyczących trybu typowania i ustalania obiektów.

6.5. Ogólne wymogi szczególnej ochrony obiektów

Szczególna ochrona obiektów obejmuje przede wszystkim (zał. 12):

- 1) kierowanie działaniami dotyczącymi szczególnej ochrony obiektów;
- 2) bezpośrednią ochronę fizyczną obiektu;
- 3) zabezpieczenie techniczne obiektu;
- 4) inne działania ochronne, które wynikają z ustawowych kompetencji organu, w którego właściwości znajduje się ochraniający obiekt oraz specyfikę obiektu;

5) elementy działań obronnych;

6) współpracę ogniwa ochronnego obiektu z tymi strukturami organizacyjno-funkcjonalnymi ochranianego obiektu, których działalność w tym zakresie wynika z planu szczególnej ochrony obiektu, a także współdziałanie z: Policją, Strażą Graniczną, Państwową Strażą Pożarną oraz innymi instytucjami uczestniczącymi w procesie szczególnej ochrony obiektów w państwie.

Bezpośrednia ochrona fizyczna obejmuje w szczególności:

1) uniemożliwienie przedostania się na teren obiektu osób nieuprawnionych;

2) zapobieganie przestępstwom przeciwko ludziom i mieniu znajdującemu się w obiekcie;

3) przeciwdziałanie zakłóceniom funkcjonowania, poważnemu uszkodzeniu, opanowaniu lub zniszczeniu obiektu;

4) ochronę przeciwpożarową;

5) organizację współdziałania w zakresie bezpośredniej ochrony fizycznej.

Zabezpieczenie techniczne obiektu realizuje się przede wszystkim poprzez zastosowanie elementów mechanicznych, elektrycznych, elektronicznych oraz budowlanych, obejmujących w szczególności:

1) ogrodzenie obiektu lub zastosowanie przeszkód uniemożliwiających przedostanie się nieuprawnionych osób (pojazdów) na teren chronionego obiektu;

2) zastosowanie zabezpieczeń mechanicznych (blokad, barier, krat itp.) utrudniających przedostanie się do chronionego obiektu;

3) zastosowanie urządzeń alarmowych sygnalizujących naruszenie systemu ochrony obiektu;

4) wyposażenie obiektu w środki łączności umożliwiające kierowanie siłami ochronnymi oraz ostrzeganie i alarmowanie stanów osobowych znajdujących się w obiekcie;

5) oświetlenie obiektu;

6) zastosowanie środków zabezpieczających przed niedozwoloną ingerencją w pracę systemów technologicznych oraz informatycznych obiektu.

Elementy działań obronnych obejmują w szczególności:

- 1) rozpoznanie, zabezpieczenie inżynieryjno-techniczne i maskowanie;
- 2) obronę przeciwchemiczną, przeciwdywersyjną, przeciwpancerną i przeciwlotniczą;
- 3) całokształt procesów zasilania ogniwa obronnego w rezerwy osobowe, uzbrojenie, środki bojowe i sprzęt wojskowy;
- 4) nawiązanie i utrzymywanie stałego współdziałania z odpowiednimi ogniwami organizacyjnymi sił zbrojnych RP, w szczególności obrony terytorialnej oraz administracji wojskowej.

Zespolenie bezpośredniej ochrony fizycznej, zabezpieczenia technicznego oraz działań obronnych tworzy system ochrony i obrony obiektu. System ten jest zróżnicowany, w zależności od przeznaczenia obiektu oraz analizy zagrożeń jego sprawnego funkcjonowania. Zróżnicowanie to osiąga się głównie poprzez ilość sił oraz ilość i rodzaj środków przeznaczonych do działań ochronno-obronnych, a także zakres wsparcia szczególnej ochrony obiektu przez Policję, Państwową Straż Pożarną, siły zbrojne RP oraz inne organy i służby właściwe w sprawie bezpieczeństwa i porządku publicznego. System ochrony i obrony obiektu jest wzajemnie powiązany z realizacją innych zadań obronnych, w szczególności realizowanych przez siły zbrojne RP.

Celowe jest przyjęcie zasady, że obiekty przewidziane do szczególnej ochrony powinny w czasie pokoju podlegać obowiązkowej ochronie, zgodnie z art. 5. Ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia.

Wytypowanie do szczególnej ochrony obiektu, który nie jest chroniony w czasie pokoju, powinno wynikać ze szczególnie uzasadnionych potrzeb w zakresie obronności RP i bezpieczeństwa wewnętrznego państwa. Szczególna ochrona obiektów jest realizowana przez pododdziały ochronne, specjalnie tworzone przez organy, w których właściwości znajdują się te obiekty.

Podstawą (załączkiem) tworzenia pododdziału ochronnego jest specjalistyczna, uzbrojona formacja ochronna lub inne ogniwo ochraniające obiekt w czasie pokoju. Pododdział ochronny powinien posiadać odpowiednie siły oraz być odpowiednio zorganizowany, uzbrojo-

ny, wyposażony i wyszkolony. Pododdział ochronny powinien być wyposażony w broń strzelecką oraz może być również wyposażony w nowoczesną i prostą w obsłudze broń przeciwpancerną i przeciwlotniczą, a także mieć w swym składzie specjalistów z dziedziny rozpoznania, maskowania, obrony przeciwchemicznej, ochrony przeciwpożarowej, saperów, łącznościowców, sanitariuszy oraz kucharzy i kierowców.

Przygotowując szczególną ochronę obiektów należy przyjąć, że pododdział ochronny powinien przede wszystkim:

1) ustalić dla ochranianego obiektu strefy ochronne – wewnętrzną i zewnętrzną;

2) uwzględnić posterunki stałe, posterunki obchodowe (ruchome) oraz patrole, które mogą być wspomagane przez psy wartownicze;

3) mieć w swym składzie grupę ludzi obsługujących zabezpieczenia techniczne obiektu oraz kontrolujących sytuację w ochranianym obiekcie, a także odwód sił ochronnych;

4) uwzględnić specyfikę ochranianego obiektu oraz jego położenie, które będą rzutować na sposób zorganizowania i prowadzenia szczególnej ochrony.

Szczególna ochrona obiektu powinna być: realizowana w formie służby, jednolita, aktywna, trwała, ciągła (całodobowa) i skuteczna.

Szczególna ochrona obiektu powinna być realizowana przez odpowiednie do potrzeb siły, dysponujące niezbędnym potencjałem logistycznym.

Planując szczególną ochronę obiektów, należy przyjąć niżej wymienione szacunkowe normy dotyczące sił do działań ochronno-obronnych obiektów:

1) duże przedsiębiorstwo lub spółka przemysłowa, duży obiekt resortu środowiska – kompania ochrony (około 100 osób);

2) bank, archiwum państwowe, obiekt administracji publicznej lub innej instytucji – pluton ochrony (około 30 osób);

3) obiekt telekomunikacji lub łączności, obiekt pocztowy, obiekt infrastruktury komunalnej – drużyna ochrony (około 10 osób);

4) obiekty: resortu spraw wewnętrznych i administracji, sprawiedliwości, w tym więziennictwa, Naczelnego Sądu Administracyjnego – siły określone w odrębnym trybie;

5) inne obiekty – ogniwo ochronne, stosownie do potrzeb.

Ogólne wymogi szczególnej ochrony obiektów, o których mowa wyżej, powinny zostać przekształcone w ministerstwach, urządach wojewódzkich oraz innych instytucjach i jednostkach organizacyjnych uczestniczących w procesie przygotowania szczególnej ochrony obiektów, w wymagania uwzględniające specyfikę ochronianych obiektów.

Wymagania te powinny zostać ustalone z udziałem przedstawicieli Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej, obrony cywilnej oraz szefa Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego. Wymagania powinny uwzględniać ocenę zagrożeń ochronianych obiektów oraz być podstawą do ustalenia szacunkowych potrzeb w zakresie sił i środków niezbędnych do szczególnej ochrony wytypowanych obiektów.

Wymagania podlegają akceptacji w trybie dotyczącym planowania i organizowania szczególnej ochrony obiektów, a następnie są wpisywane do karty ewidencyjno-obronnej poszczególnych obiektów.

6.6. Organy właściwe w sprawach szczególnej ochrony obiektów oraz ich zadania w tym zakresie

Organami właściwymi w sprawach szczególnej ochrony obiektów są:

1. Ministrowie kierujący określonymi działami administracji rządowej – w stosunku do:

a) organów i jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez tych ministrów;

b) innych organów i jednostek organizacyjnych będących we właściwości tych ministrów, zgodnie z zadaniami i obowiązkami wynikającymi z ustaw i aktów prawnych wydanych na ich podstawie;

c) przedsiębiorców, dla których są organami założycielskimi.

2. Prezesi lub zarządy banków – w stosunku do obiektów znajdujących się w ich właściwości.

3. Kierownicy urzędów centralnych – w stosunku do obiektów podległych urzędów.

4. Wojewodowie – w stosunku do:

a) organów i jednostek organizacyjnych im podległych i przez nich nadzorowanych;

b) przedsiębiorstw państwowych, dla których wojewoda jest organem założycielskim;

c) obiektów stanowiących własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych) oraz własność komunalną, a także stanowiących własność mieszaną, z przewagą kapitału (mienia) publicznego, znajdujących się we właściwości samorządu terytorialnego, zgodnie z kompetencjami wojewodów, wynikającymi z ustaw dotyczących obronności państwa, oraz administracji rządowej w województwie, aktów prawnych wydanych na ich podstawie, a także stanowiących własność prywatną krajową, własność zagraniczną oraz własność mieszaną, z przewagą kapitału (mienia) przedsiębiorców prywatnych – z właścicielami, których wojewoda, jako przedstawiciel Rady Ministrów, zawarł umowę cywilno-prawną w sprawie realizacji przez właścicieli obiektów, o których mowa, przedsięwzięć dotyczących szczególnej ochrony tych obiektów, a umowa ta jest finansowana (w całości lub części) ze środków publicznych.

Rozstrzygnięcie problemów dotyczących zbiegu właściwości w sprawach szczególnej ochrony obiektów odbywa się na konferencjach uzgodnieniowych, prowadzonych z udziałem przedstawicieli zainteresowanych organów, w obecności osób delegowanych odpowiednio przez ministra obrony narodowej i ministra spraw wewnętrznych i administracji – w zakresie dotyczącym obiektów I i II kategorii.

Organy właściwe w sprawie szczególnej ochrony obiektów, przede wszystkim:

1) zapewniają sprawność, ciągłość i terminowość realizacji zadań dotyczących przygotowania szczególnej ochrony obiektów znajdujących się w ich właściwości;

2) określają szczegółowy zakres przedsięwzięć związanych z przygotowaniem szczególnej ochrony obiektów znajdujących się w ich właściwości oraz ogniwa organizacyjne (osoby) odpowiedzialne za ich realizację;

3) ustalają, na podstawie wymogów określonych przez ministra obrony narodowej – w odniesieniu do obiektów I kategorii oraz ministra spraw wewnętrznych i administracji – w odniesieniu do obiektów II kategorii, szczegółowe wymagania dotyczące szczególnej ochrony poszczególnych obiektów znajdujących się w ich właściwości;

4) ustalają potrzeby w zakresie sił i środków finansowych i materiałowych, niezbędnych do szczególnej ochrony obiektów, zgodnie z wymaganiami, o których mowa wyżej, oraz zasadnicze przedsięwzięcia związane z ich zabezpieczeniem, a także koszty (nakłady) przeznaczone na ich realizację. Dane te zgłaszają, w trybie określonym przez ministra obrony narodowej, do „Programu utrzymywania, doskonalenia systemu obronności (przygotowań obronnych) Rzeczypospolitej Polskiej”, a po jego zatwierdzeniu przez organy właściwe w sprawie obronności państwa, określają dokładne przedsięwzięcia dotyczące przygotowania szczególnej ochrony obiektów, które ujmują w resortowych i wojewódzkich programach przygotowań obronnych oraz planach przygotowania szczególnej ochrony obiektów, a także planach ochrony poszczególnych obiektów;

5) planują i organizują, w tym koordynują i nadzorują, prace związane ze szczególną ochroną obiektów znajdujących się w ich właściwości oraz zapewniają warunki do realizacji tych prac;

6) zapewniają środki na realizację przedsięwzięć dotyczących szczególnej ochrony obiektów znajdujących się w ich właściwości oraz dysponują przydzielonymi środkami finansowymi, przeznaczonymi na tę ochronę;

7) organizują szkolenia z zakresu problematyki szczególnej ochrony obiektów dla osób realizujących przedmiotowe zadania w obiektach znajdujących się w ich właściwości;

8) współuczestniczą w procesie przygotowywania aktów normatywnych i dokumentów planistyczno-organizacyjnych oraz wykonywaniu innych przedsięwzięć dotyczących szczególnej ochrony obiektów realizowanych w skali państwa;

9) organizują współdziałanie podległych im urzędów i jednostek organizacyjnych z urzędami i jednostkami organizacyjnymi innych organów w zakresie dotyczącym szczególnej ochrony obiektów;

10) sprawują nadzór nad wykonywaniem zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów znajdujących się w ich właściwości, a także prowadzą okresowe analizy i oceny oraz przedkładają właściwemu organom sprawozdania dotyczące stanu realizacji przedmiotowych zadań;

11) zakładają i prowadzą dokumentację planistyczno-organizacyjną dotyczącą przygotowania szczególnej ochrony obiektów znajdujących się w ich właściwości, zgodnie z procedurą i wzorami odpowiednich dokumentów określonymi we właściwych wytycznych;

12) tworzą pododdziały ochronne oraz zapewniają szczególną ochronę obiektów znajdujących się w ich właściwości.

Ponadto:

1. Minister obrony narodowej:

a) jest właściwy w sprawie całokształtu problematyki dotyczącej przygotowywania szczególnej ochrony obiektów I kategorii,

b) określa, w porozumieniu z właściwymi organami, sposób zabezpieczenia potrzeb w zakresie rezerw osobowych, sprzętu wojskowego i świadczeń na rzecz obrony, niezbędnych do szczególnej ochrony obiektów II kategorii,

c) określa zakres działań obronnych realizowanych w ramach szczególnej ochrony obiektów oraz organizuje ich obronę,

d) ujmuje problematykę szczególnej ochrony obiektów w opracowywanych dokumentach o zasadniczym znaczeniu dla obronności RP, w tym w „Programach utrzymywania i doskonalenia systemu obronności (przygotowań obronnych) RP”,

e) sprawuje, z upoważnienia Rady Ministrów, nadzór nad wykonywaniem zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów I kategorii.

2. Minister spraw wewnętrznych i administracji:

a) przygotowuje, w porozumieniu z właściwymi organami, projekt wykazu obiektów II kategorii, scala go z projektem wykazu obiektów I kategorii otrzymanym od ministra obrony narodowej oraz przedkłada go, po zaopiniowaniu przez KSORM, Radzie Ministrów do akceptacji, a następnie sporządza z ww. dokumentu wyciągi, które przekazuje właściwym organom. Wyciągi te stanowią podstawę realizacji

przedsięwzięć planistyczno-organizacyjnych, związanych z przygotowaniem szczególnej ochrony tych obiektów,

b) określa, w porozumieniu z ministrem obrony narodowej oraz innymi właściwymi organami, wymogi dotyczące szczególnej ochrony obiektów II kategorii,

c) określa, w porozumieniu z ministrem obrony narodowej oraz innymi właściwymi organami:

– wytyczne w sprawie przygotowania przez organy właściwe w sprawie szczególnej ochrony obiektów koncepcji szczególnej ochrony obiektów w poszczególnych działach administracji rządowej oraz województwach, a także koordynuje ich przygotowywanie,

– procedurę prac dotyczących ujmowania problematyki szczególnej ochrony obiektów w dokumentach zgłaszanych przez resorty i województwa do „Programów utrzymywania i doskonalenia systemu obronności (przygotowań obronnych) RP”,

– założenia centralnego, resortowych i wojewódzkich planów przygotowywania szczególnej ochrony obiektów oraz koordynuje opracowywanie tych planów w zakresie dotyczącym obiektów II kategorii,

d) ustala zakres i tryb dotyczący zadań w zakresie szczególnej ochrony obiektów, wykonywanych w ramach ustawowej działalności Policji i Państwowej Straży Pożarnej oraz innych podległych i nadzorowanych organów i jednostek organizacyjnych, a także komórek organizacyjnych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji,

e) ustala, w porozumieniu z ministrem obrony narodowej oraz innymi właściwymi organami, sposób wzajemnego powiązania przygotowania szczególnej ochrony obiektów z wykonywaniem przepisów ustawy o ochronie osób i mienia oraz ochroną obiektów, wykonywaną zgodnie z przepisami ochrony obiektów zawartych w odrębnych przepisach,

f) ustala, w porozumieniu z ministrem sprawiedliwości, zakres zadań i tryb współdziałania Policji z jednostkami organizacyjnymi podległymi lub nadzorowanymi przez ministra sprawiedliwości oraz sposób planowania i organizowania szczególnej ochrony obiektów Służby Więziennej,

g) ustala zakres i tryb współdziałania organów właściwych w sprawach szczególnej ochrony obiektów,

h) organizuje i prowadzi wspólnie z ministrem obrony narodowej specjalistyczne szkolenia dla osób wykonujących zadania dotyczące szczególnej ochrony obiektów w ministerstwach, urzędach centralnych i urzędach wojewódzkich,

i) sprawuje, z upoważnienia Rady Ministrów, nadzór nad wykonywaniem zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów II kategorii.

6.7. Sposób zabezpieczenia potrzeb w zakresie sił i środków niezbędnych do szczególnej ochrony obiektów

Siły do realizacji zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów, określone na podstawie etatów pododdziałów ochronnych, uzyskuje się poprzez nadawanie przydziałów mobilizacyjnych osobom, które przewiduje się powołać do służby w tych pododdziałach, w zakresie dotyczącym ochrony obiektów kategorii I, oraz przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych dla osób, które przewiduje się powołać do służby w tych pododdziałach, w zakresie ochrony obiektów kategorii II. Odpowiednie przydziały mogą zostać nadane także osobom organizującym szczególną ochronę na szczeblach wojewódzkim, resortowym oraz centralnym. Ogólny limit osób określa Rada Ministrów, ustalając wykaz obiektów przewidzianych do szczególnej ochrony. Zabezpieczenie sił do szczególnej ochrony obiektów odbywa się także poprzez realizację zadań dotyczących reklamowania oraz wykorzystania świadczeń osobistych na rzecz obrony.

Szczegółowe zasady dotyczące zabezpieczenia sił dla potrzeb dotyczących szczególnej ochrony ustala minister obrony narodowej, w porozumieniu z zainteresowanymi organami.

Tryb realizacji przedsięwzięć dotyczących zabezpieczenia potrzeb w zakresie sił i środków niezbędnych do szczególnej ochrony obiektów, zostanie określony w metodyce prac planistyczno-organizacyjnych związanych z przygotowaniem szczególnej ochrony obiektów,

która zostanie wydana przez ministra spraw wewnętrznych i administracji, wspólnie z ministrem obrony narodowej.

Osoby planowane do wykonywania zadań dotyczących szczególnej ochrony obiektów obejmuje się szkoleniem dotyczącym:

1) planowania i organizowania przedmiotowych prac – na Wyższych Kursach Obronnych w Akademii Obrony Narodowej;

2) realizacji zadań ochronnych – w ramach szkolenia rezerw osobowych.

Pododdział ochronny, realizujący zadania szczególnej ochrony obiektów, wyposaża się w elementy potencjału logistycznego, który obejmuje:

1) uzbrojenie, środki bojowe i sprzęt wojskowy;

2) sprzęt łączności i informatyki;

3) sprzęt do zabezpieczenia technicznego obiektu;

4) sprzęt i środki do ochrony przeciwpożarowej i przeciwichemicznej;

5) środki transportowe, materiały pędne i smary oraz sprzęt mps;

6) umundurowanie i wyposażenie osobiste;

7) żywność oraz sprzęt żywnościowy;

8) środki i materiały medyczne;

9) sprzęt i środki do zakwaterowania i zabezpieczenia potrzeb socjalnych;

10) inne środki niezbędne do szczególnej ochrony obiektów.

Ilość i rodzaj zaopatrzenia pododdziału ochronnego określa się w etacie oraz tabeli i normach należności logistycznych, zawartych w regulaminie organizacyjnym tego pododdziału. Problematyka zabezpieczenia logistycznego jest elementem planów szczególnej ochrony obiektów, w zakresie dotyczącym szczebla wojewódzkiego, resortowego i centralnego.

Środki do zabezpieczenia logistycznych potrzeb niezbędnych do szczególnej ochrony obiektów wydziela się:

1) w zakresie obiektów kategorii I – z potencjału obronnego sił zbrojnych RP;

2) w zakresie obiektów kategorii II – z potencjału obronnego jednostek organizacyjnych resortu spraw wewnętrznych i administracji – do szczególnej ochrony obiektów znajdujących się we właści-

wości ministra spraw wewnętrznych i administracji, zaś potencjał logistyczny do szczególnej ochrony pozostałych obiektów kategorii II, tworzą organy, w których właściwości znajdują się te obiekty, wykorzystując uzbrojenie, środki bojowe i sprzęt wojskowy sił zbrojnych RP oraz możliwości gospodarki narodowej co do pozostałego sprzętu i materiałów.

Do szczególnej ochrony obiektów wykorzystuje się także możliwości wynikające z przepisów dotyczących świadczeń rzeczowych i szczególnych realizowanych na rzecz obrony.

Szczegółowe zasady zabezpieczenia potrzeb logistycznych do szczególnej ochrony obiektów określają:

1) minister obrony narodowej – w zakresie dotyczącym uzbrojenia, środków bojowych i sprzętu wojskowego;

2) minister gospodarki, wspólnie z innymi właściwymi organami – w zakresie pozostałych środków, na zasadach dotyczących funkcjonowania ogniw gospodarczych systemu obronności RP.

Środki finansowe dla potrzeb dotyczących szczególnej ochrony obiektów zabezpiecza się na zasadach i w trybie dotyczącym:

1) czasu pokoju – w ramach finansowania przygotowań obronnych objętych budżetem państwa;

2) czasu zagrożenia bezpieczeństwa państwa (kryzysu) i wojny – w ramach systemu obronności państwa na czas wojny.

6.8. Zasady przygotowania szczególnej ochrony obiektów

Przygotowanie szczególnej ochrony obiektów ważnych dla bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej, jest procesem uwzględniającym wzajemnie powiązane elementy osobowe, finansowe i logistyczne, umożliwiające realne zaplanowanie i sprawne zorganizowanie działań w celu skutecznego wykonania zadań dotyczących realizacji szczególnej ochrony obiektów.

Zasadniczą właściwością tego procesu jest koordynowanie działań organów i instytucji realizujących zadania w tym zakresie, zapewnie-

nie spójności wykonywanych przedsięwzięć oraz jednolitości opracowywanych dokumentów planistyczno-organizacyjnych.

Przygotowanie szczególnej ochrony obiektów obejmuje głównie:

1) opracowanie i wydanie dokumentów normatywnych, które pozwolą na uruchomienie procesu przygotowania szczególnej ochrony obiektów oraz będą stanowić jego prawną, merytoryczną i organizacyjną podstawę;

2) wykonanie przedsięwzięć planistyczno-organizacyjnych dotyczących przygotowania szczególnej ochrony obiektów;

3) zapewnienie środków finansowych na przygotowanie szczególnej ochrony obiektów;

4) zabezpieczenie szczególnej ochrony obiektów w zakresie: rezerw osobowych, łączności i informatyki, potencjału logistycznego, w tym: uzbrojenia, sprzętu wojskowego i środków bojowych, specjalistycznego zabezpieczenia technicznego, maskowania, powszechnej obrony przeciwlotniczej, zabezpieczenia inżynieryjnego, obrony przeciwchemicznej, ochrony przeciwpożarowej, spraw materiałowych, zabezpieczenia medycznego, wyżywienia, zakwaterowania i środków transportu;

5) rozdziału zasobów z potencjału obronnego państwa, które zostaną wykorzystane do szczególnej ochrony obiektów przez ministrów, kierowników urzędów centralnych, wojewodów, a także innych organów (przedsiębiorców), którzy są właścicielami obiektów, przewidzianych do szczególnej ochrony lub zarządzają tymi obiektami.

Przygotowanie dotyczy obiektów przewidzianych do szczególnej ochrony, określonych przez Radę Ministrów, i jest wykonywane przez organy i instytucje oraz przedsiębiorców – w odniesieniu do obiektów znajdujących się w ich właściwości.

Przygotowanie szczególnej ochrony obiektów jest wykonywane na szczeblach: centralnym, resortowym (samodzielnych urzędów centralnych i innych organów i jednostek organizacyjnych o znaczeniu ogólnokrajowym), wojewódzkim oraz poszczególnych obiektów podlegających szczególnej ochronie.

Ogólne kierownictwo nad działalnością dotyczącą przygotowania szczególnej ochrony obiektów sprawuje Rada Ministrów.

Koordinację przygotowania szczególnej ochrony obiektów zapewnia w zakresie:

a) obiektów I kategorii – minister obrony narodowej,

b) obiektów II kategorii – minister właściwy do spraw wewnętrznych.

Przedsięwzięcia dotyczące przygotowania szczególnej ochrony obiektów wykonują:

1) w *ministerstwach (urzędach centralnych)* – ogniwa obronne tych urzędów. Planistyczne działania zespolone na szczeblu centralnym prowadzi zespół powołany przez Radę Ministrów, składający się z przedstawicieli: ministra właściwego do spraw wewnętrznych, ministra obrony narodowej oraz innych organów i instytucji. Zespołem kieruje osoba wyznaczona przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych;

2) *planistyczne działania zespolone na szczeblu resortowym* – zespół powołany przez właściwego ministra (prezesa, szefa urzędu centralnego). Zespołem kieruje dyrektor komórki organizacyjnej do spraw obronnych ministerstwa (urzędu centralnego lub innego organu);

3) *na szczeblu wojewódzkim* – zespół powołany przez wojewodę, składający się z przedstawicieli urzędu wojewódzkiego, samorządu terytorialnego, wojewódzkiej administracji niezespolonej, organów sprawujących funkcje założycielskie lub właścicielskie oraz kierowników obiektów podlegających szczególnej ochronie. Kierowanie zespołem należy do kompetencji kierownika komórki organizacyjnej do spraw obronnych urzędu wojewódzkiego;

4) *na szczeblu obiektu* – dyrektor (kierownik), który zarządza (kieruje) obiektem podlegającym szczególnej ochronie, działający przy merytorycznej pomocy pracownika do spraw obronnych – organu (ministra, kierownika urzędu centralnego, wojewody lub innego organu), w którego właściwości znajduje się obiekt – uczestniczącego w opracowywaniu resortowego lub wojewódzkiego planu szczególnej ochrony obiektów.

Przygotowanie szczególnej ochrony obiektów obejmuje trzy etapy:

- 1) wstępny,
- 2) planowania,
- 3) organizowania.

Przedmiotowe prace prowadzone są metodą:

- 1) *kolejnego przygotowywania działań* – na szczeblu centralnym, w relacjach do szczebla resortowego, wojewódzkiego i obiektowego;
- 2) *równoległych działań* – na szczeblu resortowym, wojewódzkim i obiektywnym.

Prace dotyczące przygotowania szczególnej ochrony obiektów na szczeblach: centralnym, resortowym i wojewódzkim są działaniami zespolonymi, które mają w szczególności zapewnić spójność przedsięwzięć i jednolitość procedur.

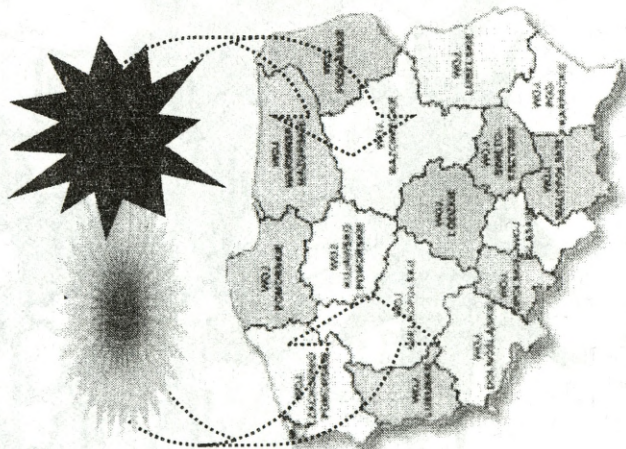
Wykonując przedsięwzięcia dotyczące przygotowania szczególnej ochrony obiektów należy przestrzegać przepisów w sprawie ochrony informacji niejawnych.

Prowadząc prace w ramach przygotowania szczególnej ochrony obiektów należy:

- 1) zespolic je z procesem planowania i programowania obronnego w państwie, w tym planowania społeczno-gospodarczo-obronnego, a także militaryzacją i reklamowaniem;
- 2) zachować spójność tych prac z realizacją zadań planistyczno-organizacyjnych, wynikających w szczególności z ustawy o ochronie osób i mienia, zasad ochrony obiektów Służby Więziennej oraz zasad ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, a także zasad ochrony obiektów bankowych i pocztowych.

Stan przygotowań szczególnej ochrony obiektów jest przedmiotem kontroli oraz sprawozdawczości, realizowanych według odrębnych przepisów dotyczących obronności państwa.

KRYZYS POLITYCZNO-MILITARNY W OTOCZENIU POLSKI (ZAGROŻENIE POŚREDNIE). SYTUACJA NAJBARDZIEJ PRAWDOPODOBNA

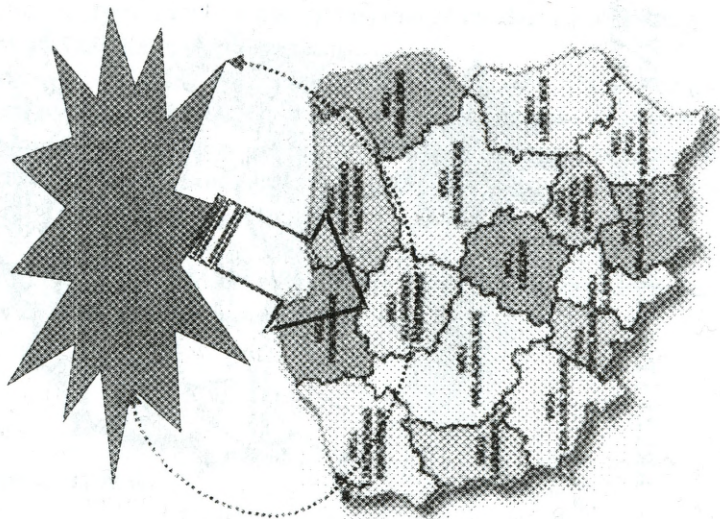

Może przybrać formę napięć społecznych, sporów i konfliktów wojennych. Ich skutkiem dla Polski mogą być:

- ograniczenia w dopływie surowców;
- zakłócenia na rynku towarów;
- niekontrolowany napływ uciekinierów;
- wzrost natężenia przestępczości zorganizowanej;
- terroryzm międzynarodowy (polityczny);
- groźba przeniesienia epidemii itp.

Ponadto na terytorium Polski mogą dotrzeć skażenia chemiczne lub promieniotwórcze.

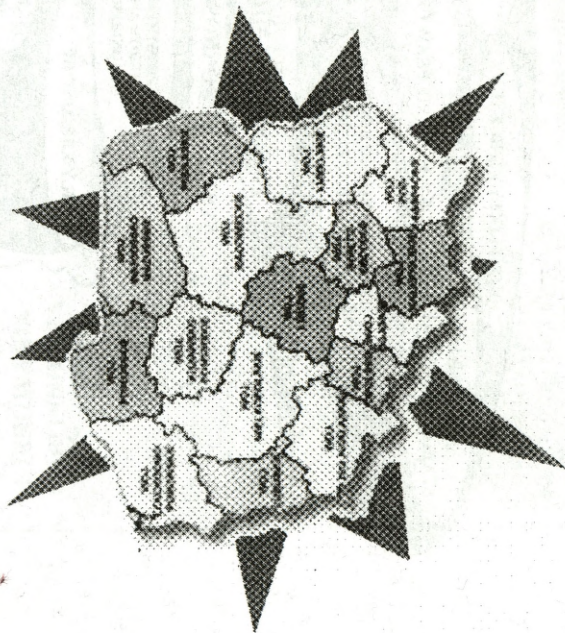
Zdarzyć się też mogą próby naruszeń granicy państwowej przez grupy wojskowe (działania dywersyjne).

Może przybrać formę konfliktu wojennego o ograniczonych celach (czasowe zajęcie części terytorium Polski lub lokalna zmiana granic).

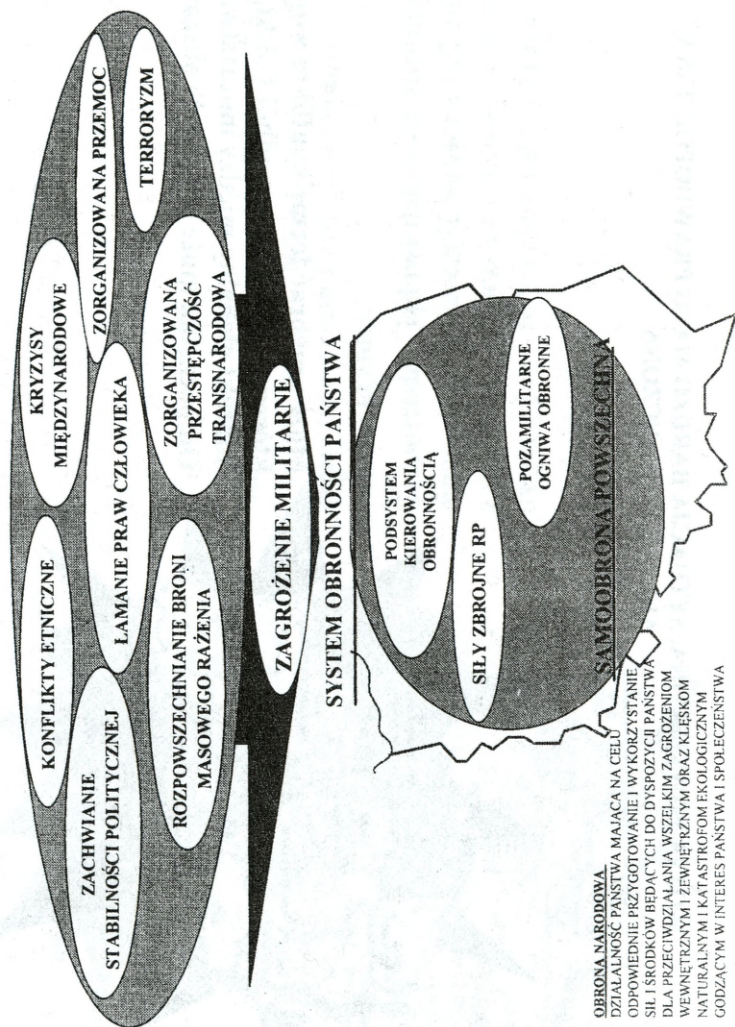
Bezpośrednie lądowe działania zbrojne mogą objąć tylko część terytorium Polski, a uderzenia lotnicze i raketowe oraz działania dywersyjne – terytorium całego kraju.

**WOJNA POWSZECHNA. SYTUACJA BARDZO MAŁO PRAWDOPODOBNA,
ALE NIE WYKLUCZONA**

**Może przybrać formę konfliktu wojennego,
którego celem będzie podbój Polski lub
konflikt globalny między mocarstwami.
Od początku może objąć cały obszar Polski.**

**WYBRANE ZAGROŻENIA DLA POKOJU I STABILNOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ.
SPOSÓB PRZECIWSTAWIENIA SIĘ IM**

OBRONA NARODOWA
 DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWA MAJĄCA NA CELU
 ODPOWIEDNIE PRZYGOTOWANIE I WYKORZYSTANIE
 SIL I ŚRODKÓW BĘDĄCYCH DO DYSPOZYCJI PAŃSTWA
 DLA PRZECIWDZIAŁANIA WSZELKIM ZAGROZENIOM
 WEWNĘTRZNYM I ZEWNĘTRZNYM ORAZ KLĘSKOM
 NATURALNYM I KATASTROFOM EKOLOGICZNYM
 GODZĄCYM W INTERES PAŃSTWA I SPOŁECZEŃSTWA

CZĘŚCI SKŁADOWE SYSTEMU OBRONNOŚCI RP

SYSTEM OBRONNOŚCI RP

wg *Strategii obronności RP* przyjętej na posiedzeniu Rady Ministrów 23 maja 2000 r.PODSYSTEM
KIEROWANIA
OBRONNOŚCIĄ

Zapewniają organy kierowania na wszystkich szczeblach struktury państwowej – centralnym (resortowym) i terenowym – w tym organy dowodzenia sił zbrojnych stosownie do swych kompetencji stawiając zadania podległym jednostkom organizacyjnym lub zlecając zadania obronne innym jednostkom organizacyjnym państwa

SIŁY ZBROJNE RP

Są podstawowym elementem systemu obronności państwa. W skład sił zbrojnych RP wchodzi:

WOJSKA LĄDOWE
WOJSKA LOTNICZE
i OBRONY POWIETRZNEJ
MARYNARKA
WOJENNA
WOJSKA SPECJALNE

We wszystkich rodzajach sił zbrojnych występują:

- wojska operacyjne,
- wojska obrony terytorialnej

POZAMILITARNE
OGNIWA OBRONNE

Do podstawowych funkcji pozamilitarnych ogniw obronnych należą w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa (kryzysu) i wojny:

- ochrona ludności i struktur państwa;
- zapewnienie materialnych i duchowych podstaw egzystencji ludności;
- zasilanie zasobami ludzkimi i materiałowymi SZ RP oraz pozamilitarne wsparcie wojsk własnych i sojusznicznych.

Wśród ogniw pozamilitarnych występują ogniwa informacyjne, ochronne i gospodarcze

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI
na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 1999 r. jest organem właściwym do spraw:

Art. 6.1.

**ADMINISTRACJI
PUBLICZNEJ**

Dział ten obejmuje sprawy:

- 1) administracji, w tym organizacji urzędów administracji publicznej oraz procedur administracyjnych,
- 2) reform i organizacji struktur administracji publicznej,
- 3) zespolonej administracji rządowej w województwie,
- 4) podziału administracyjnego państwa oraz nazw jednostek osadniczych i obiektów fizjograficznych,
- 5) ewidencji ludności, dowodów osobistych i paszportów,
- 6) zbiorów publicznych.

Art. 27.1.

SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Dział ten obejmuje sprawy:

- 1) ochrony bezpieczeństwa publicznego,
- 2) ochrony granicy Państwa, kontroli ruchu granicznego i cudzoziemców,
- 3) obywatelstwa,
- 4) obrony cywilnej,
- 5) ochrony przeciwpożarowej,
- 6) przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych i innych podobnych zdarzeń zagrożających bezpieczeństwem państwa.

Art. 30.

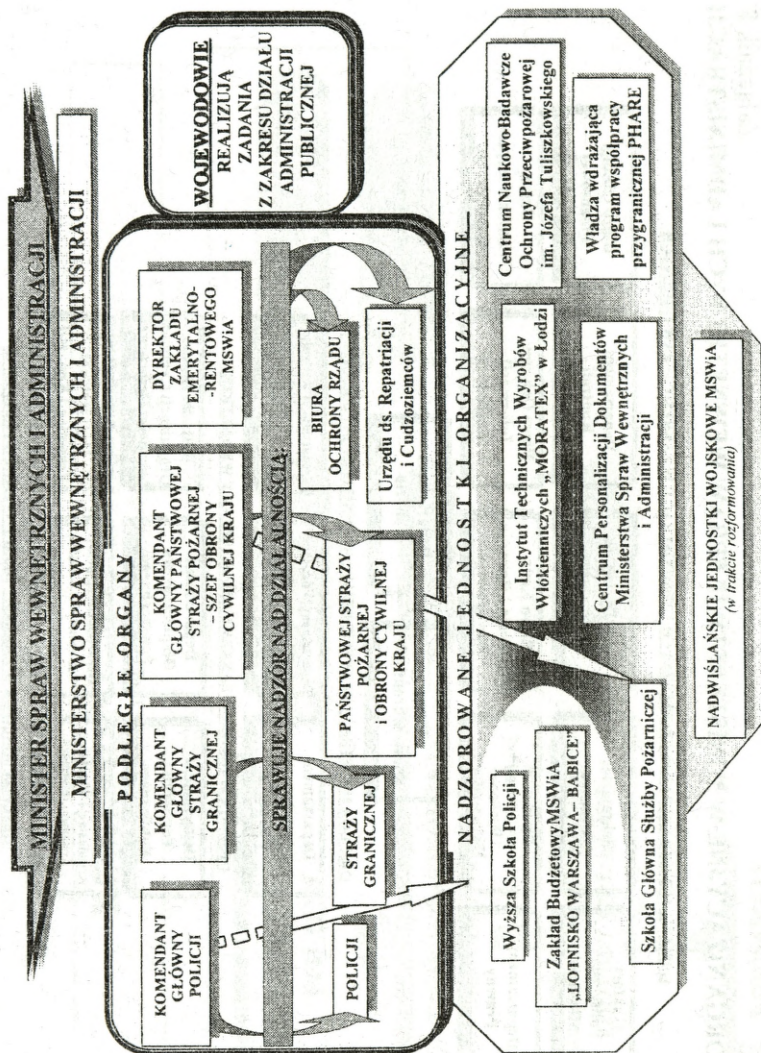
**WYZNAŃ
RELIGIANYCH**

Dział ten obejmuje sprawy:

- 1) stosunków państwa z Kościołami katolickimi oraz innymi Kościołami i związkami wyznaniowymi

Art. 37. Minister kierujący określonym działem wykonuje określone w odrębnych przepisach zadania z dziedziny obronności i ochrony bezpieczeństwa Państwa, z wyjątkiem spraw, które na mocy odrębnych przepisów należą do innych organów administracji rządowej i państwowych jednostek organizacyjnych.

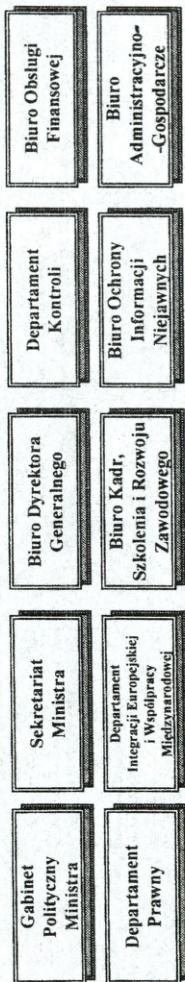
RESORT SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

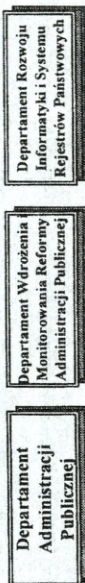
Załącznik 8

KOMÓRKI ORGANIZACYJNE W MINISTERSTWIE SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

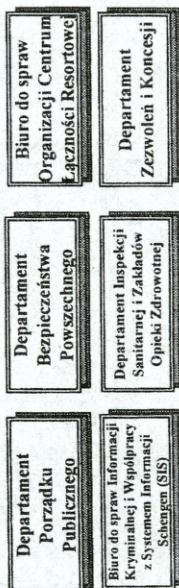
OBSŁUGA MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI W ZAKRESIE SPRAW OGÓLNYCH

OBSŁUGA MINISTRA W ZAKRESIE DZIAŁU ADMINISTRACJA PUBLICZNA

OBSŁUGA MINISTRA W ZAKRESIE DZIAŁU SPRAWY WEWNĘTRZNE

OBSŁUGA MINISTRA W ZAKRESIE DZIAŁU WYZNANIA RELIGIJNE

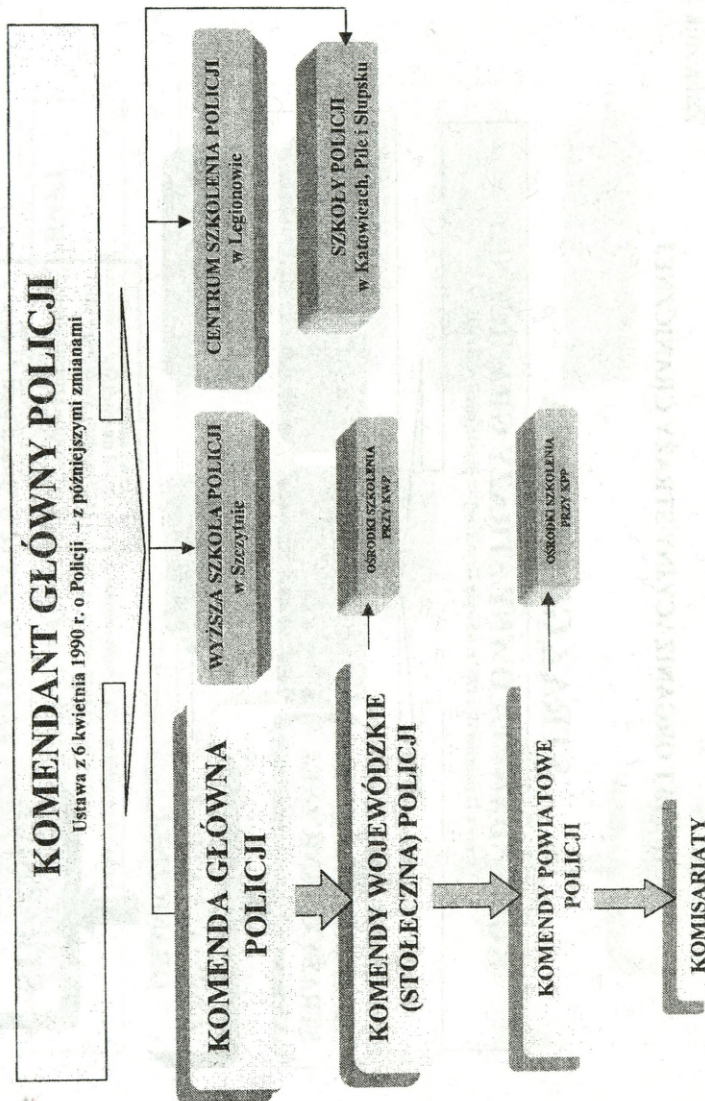

SCHEMAT ORGANIZACYJNY POLICJI

POLICJA

KOMENDANT GŁÓWNY POLICJI

Ustawa z 6 kwietnia 1990 r. o Policji – z późniejszymi zmianami

SCHEMAT ORGANIZACYJNY STRAŻY GRANICZNEJ

STRAŻ GRANICZNA

KOMENDANT GŁÓWNY STRAŻY GRANICZNEJ

Ustawa z 12 października 1990 r. o Straży Granicznej - z późniejszymi zmianami

**KOMENDA GŁÓWNA
STRAŻY GRANICZNEJ**

**ODDZIAŁY STRAŻY
GRANICZNEJ**

**STRAŻNICE
GPK**

**CENTRUM SZKOLENIA
STRAŻY GRANICZNEJ
w Kętrzynie**

**CENTRALNY OŚRODEK SZKOLENIA
STRAŻY GRANICZNEJ
w Koszalinie**

**ODDZIAŁOWE
OSRODKI SZKOLENIA**

**OSRODEK SZKOLENIA
PÓW SŁUŻBOWYCH
w Jarce**

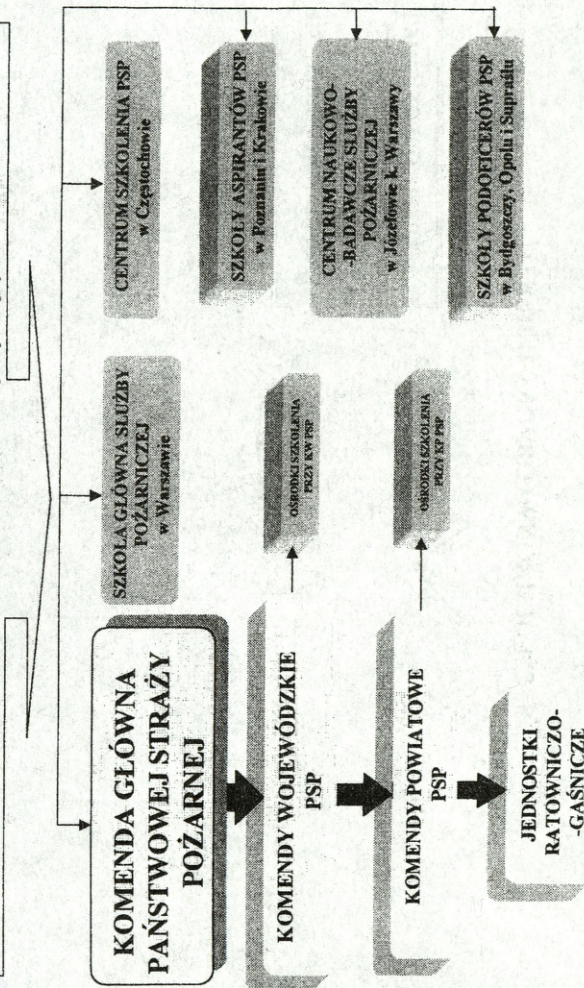
- NAZWY ODDZIAŁÓW STRAŻY
GRANICZNEJ
I ICH MIEJSC STACJONOWANIA**
- WARMIŃSKO-MAZURSKI - Kętrzyn;
 - PODLASKI - Białystok;
 - NADBUŻAŃSKI - Chełm;
 - BIESZCZADZKI - Przemysł;
 - KARPACKI - Nowy Sącz;
 - ŚLĄSKI - Racibórz;
 - LUBUSKI - Lubiąż;
 - LUBUSKI - Krośno Odrzańskie;
 - POMORSKI - Szczecin;
 - MORSKI - Gdańsk;
 - SUDECKI - Kłodzko.

SCHEMAT ORGANIZACYJNY PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

PAŃSTWOWA STRAŻ POŻARNA

KOMENDANT GŁÓWNY PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
SZEF OBRONY CYWILNEJ KRAJU

Ustawa z 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej - z późniejszymi zmianami

SYSTEM OCHRONY I OBRONY OBIEKTU

